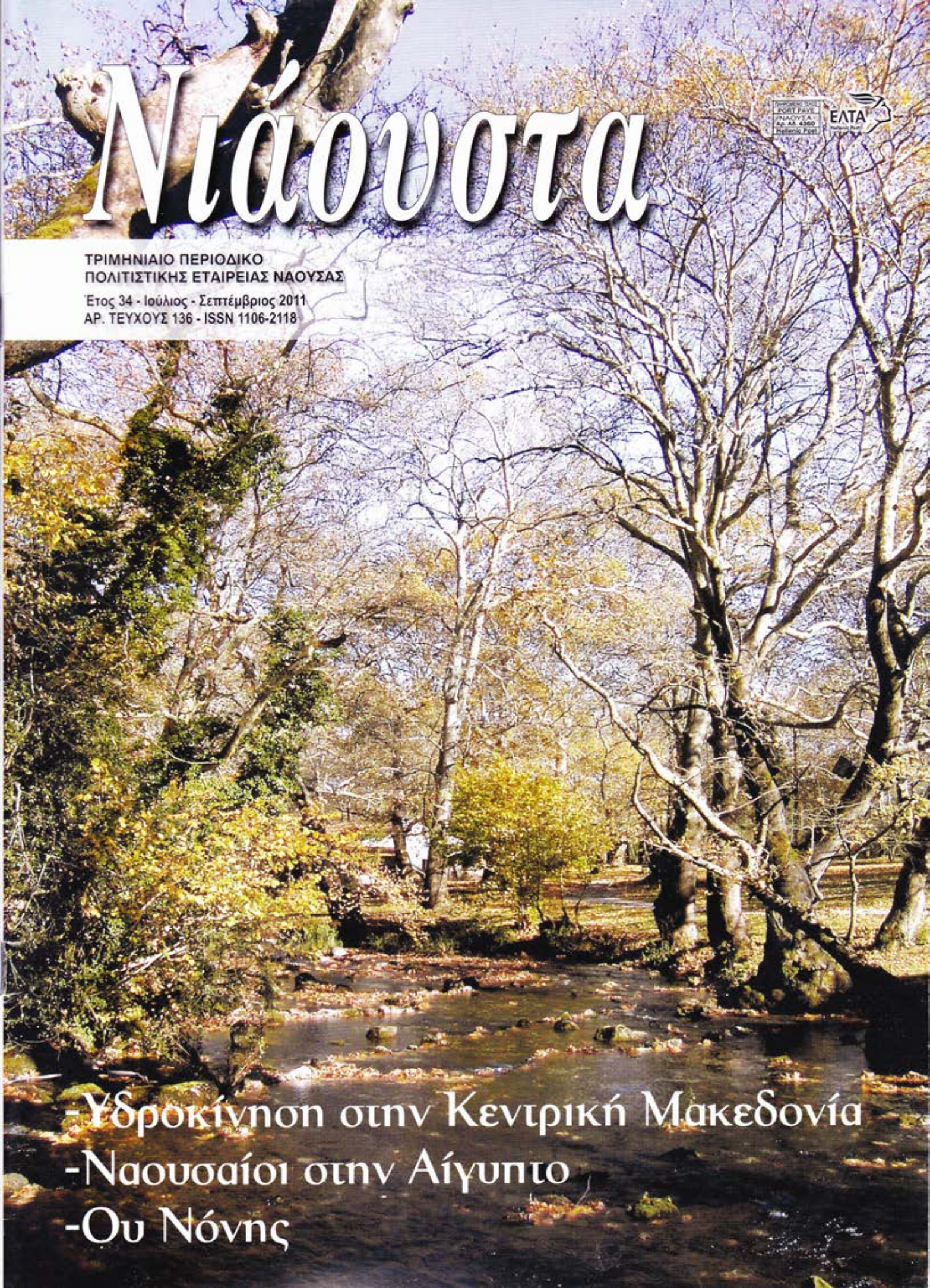

Νιάουστα

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΟ ΜΟΔΕΛΟ
POST PAID
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Έτος 34 - Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2011
ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 136 - ISSN 1106-2118

- Υδροκίνηση στην Κεντρική Μακεδονία
- Ναουσαίοι στην Αίγυπτο
- Ου Νόνης

Περιεχόμενα

Εν συντομία... Πολιτιστικά και άλλα, του τριμήνου...	4
Ευγενίας Ζάλιου: Ναουσαίοι πάροικοι στην Αίγυπτο (1860-1950)	10
Γρηγόρη Σακαλή: Ποιήματα.....	15
Αθανασίου Χατζηγώγα: Η υδροκίνηση στην Κεντρική Μακεδονία.....	16
Θωμά Γαβριηλίδη: Ποιητές της Αρχαίας Μακεδονίας	24
Γιώργου Κούλη: Ο Νόνης Ο Πίπας	27
Χαρίτωνα Τομπουλίδη: Αστέρια και Ανθρωποι στη Νέα Χιλιετία.....	32
Γ. Καρατσώλη: Μια ενδιαφέρουσα πρόταση.....	42

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
“ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ”

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011

Ετος 34ο - Τεύχος 136, Αριθμός ISSN: 1106 2118

ΙΔΡΥΤΕΣ: Σύλλογος Αποφοίτων Νάουσας, (+) Οδυσσεύς Ντινόπουλος

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Αλέξανδρος Οικονόμου, πρόεδρος Δ.Σ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Αλέξανδρος Οικονόμου, Ευγενία Ζάλιου, Πέτρος Στοϊδης, Βάσω Στάνιου, Θεόδωρος Ζιώτας, Ελισάβετ Χ΄ Μαλούση-Ρούκαλη, Δήμητρα Τζάκη-Μπεσλίκια.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ - ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

- Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

- Διον. Σολωμού 3 Τ.Κ. 59200 ΝΑΟΥΣΑ, τηλ. 2332024102

- Αλεξ. Οικονόμου, Καρανάτσιου 2, 59200 Νάουσα, τηλ. 22332029380

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης - Γεωπόνος τηλ. 2331060331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Φθινόπωρο στον Άγιο Νικόλαο (Αλ. Οικονόμου)

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Χρήστος Πρασσιδής τηλ. 2353024287

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:

ΗΛΚΟΣ Φ. - ΡΑΛΛΗΣ Κ. & ΣΙΑ Ο.Ε.

3ο χλμ. Νάουσας - Σ.Σ. Νάουσας. Τηλ. - Φαξ 2332027638

Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού δεν φέρει καμία ευθύνη για τα ενυπόγραφα κείμενα που δημοσιεύονται. Την ευθύνη φέρει ο υπογράφων το κείμενο.

Σημείωμα της σύνταξης

Με ποικιλία θεμάτων κυκλοφορεί και το φθινόπωρινό τεύχος του περιοδικού μας, που μ' αυτό «κλείνει» το 34^ο έτος συνεχούς έκδοσης και κυκλοφορίας, χάρη στη δική σας αγάπη και στήριξη. Η οικονομική κρίση που περνάμε τα τελευταία επηρεάζει αναμφισβήτητα και την δική μας έκδοση, αφού τα οικονομικά μας στενεύουν, τόσο από την αύξηση του κόστους εκτύπωσης και διακίνησης του περιοδικού όσο και από την «αποχώρηση» αρκετών παλιών συνδρομητών, λόγω λιτότητας και περικοπών στους προϋπολογισμούς τους. Σε τέτοιους καιρούς πιστεύουμε ότι πρέπει να κρατήσουμε με νύχια και με δόντια ό,τι μας ενώνει. Να σταθούμε αλληλέγγυοι στις προσπάθειες που αξίζουν και μας συνδέουν με το παρελθόν του δημόσιου βίου μας, με την πολιτιστική μας κληρονομιά και την παράδοση. Στις προσπάθειες που ελαφραίνουν την καθημερινότητά μας και μας δένουν μέσα από τα κοινά ενδιαφέροντα και την αγάπη για τον τόπο. Όσοι πιστοί. Εμείς η Διοίκηση της Πολιτιστικής Εταιρείας και η Συντακτική Επιτροπή της «Νιάουστας» θα συνεχίσουμε την ωραία αυτή προσπάθεια, με όλους εσάς που συμμερίζεστε και στηρίζετε το όραμά μας, με όλους εσάς που πιστεύετε ότι συνεισφέρουμε το δικό μας λιθαράκι στην πόλη αυτή που τόσο αγαπούμε και που δε χάνει την ευκαιρία να μας ...πληγώνει!!!

Υπενθυμίζουμε ότι για να δείτε τα ψηφιοποιημένα τεύχη του περιοδικού μας που ψηφιοποίησε η Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας, καθώς και τα εξώφυλλα και τα περιεχόμενα των πιο πρόσφατων τευχών, επισκεφτείτε την ιστοσελίδα της Πολιτιστικής Εταιρείας στη διεύθυνση:

<http://politistikietaireianaoussas.blogspot.com>

Καλή χρονιά

Διακίνηση περιοδικών

Εμβάσματα συνδρομές:

Αλέξανδρος Οικονόμου

Καρανάτσιου 2, Νάουσα, ΤΚ 59200, τηλ. 2332029380

Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

Σολωμού 3, ΤΚ 59200, τηλ. 2332024102

Περιοδικά και βιβλία αποστέλλονται ταχυδρομικά με αντικαταβολή

Είναι διαθέσιμα όλα τα παλιά τεύχη του περιοδικού για να συμπληρώσετε ενδεχομένως τις ελλείψεις σας.

Τιμοκατάλογος εκδόσεων
που διατίθενται από την Π. Ε. Νάουσας
Τιμή τεύχους: 5.00€

Ε. Στουγιαννάκη: Ιστορία της πόλεως Ναούσης 20.00€

Συλλογικός τόμος: Νάουσα, 19ος-20ος αι. 25.00€

(Σκληρό εξώφυλλο) 30.00€

Δ. Βλάχου: Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΜΟΥ 20.00€

ΙΣΧΝΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ: 20.00€

Εν συντομία...

Πολιτιστικά και άλλα, του τριμήνου

Μπορεί το βήμα μας εδώ και δύο χρόνια να έγινε βαρύ και αργό κάτω από τα οικονομικά αδιέξοδα και την ανασφάλεια με την οποία μας βομβαρδίζουν καθημερινά τα μέσα και οι επιλογές των κρατούντων, όμως κάθε λίγο και λιγάκι μια νότα αισιοδοξίας στον αέρα κάνει το βήμα μας για λίγο έστω πιο ανάλαφρο. Για λίγο όσο κρατάει μια πολιτιστική εκδήλωση. Όσο οι άνθρωποι μας δεν παραιτούνται από την ανάγκη της διασκέδασης και της ψυχαγωγίας, επειδή αυτό είναι που κρατά το βηματισμό μακριά από την καθολική κατάρρευση. Το καλοκαίρι μας το ανέλαβαν εξολοκλήρου οι άνθρωποι της πόλης. Οι ομάδες, οι νέοι, οι σύλλογοι, οι ατομικές πρωτοβουλίες. Ένα μέλλον με προοπτική, κι ας τους να λένε, οι νέοι των Λυκείων μας, οι κοινότητές μας, οι Σύλλογοι, τα παιδιά που συνεχίζουν να ροκάρουν, που προσπαθούν να κρατήσουν ζωντανό τον κύκλο της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης, ελαφραίνοντας το φορτίο της καθημερινότητας. Οι νέοι που ανοίγουν δρόμους πολιτιστικών ανταλλαγών με όμορους Νομούς και με ολόκληρο τον κόσμο - τέλη Σεπτεμβρίου το σημαντικότερο όλων αρκετό και από μόνο του για να μας κάνει να ελπίζουμε, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Νάουσας.

Μουσικοχορευτική Εκδήλωση από το 1ο Γενικό Λύκειο Νάουσας

Οι μαθητές του 1^{ου} Γενικού Λυκείου παρουσίασαν στις 24-6-2011 στο θερινό Θέατρο της Νάουσας ένα πρωτότυπο μουσικοχορευτικό πρόγραμμα διασκεδάζοντας το κοινό της πόλης με ακούσματα ροκ, ποπ, χιπ-χοπ και έντεχνα και με ανάλογα χορευτικά σόου. Καλύτερος τρόπος δεν υπήρχε για να τελειώσει η σχολική χρονιά από το να στείλουν οι νέοι ένα μήνυμα αλληλεγγύης στον κόσμο μας που δοκιμάζεται, καθώς τα έσοδα της βραδιάς ήταν για φιλανθρωπικούς σκοπούς. Στην εκδήλωση συμμετείχαν Ελισάβετ Βαλαή, Βάσω Βαφέα, Μηνάς Κατσιώκαλης, Χρήστος Μαλιάσας (χορός), Χρήστος Γιαζητζής, Ισαάκ Οβαδιάς, Κώστας Παπακώστας, Βαρβάρα Παραστατίδου,

Φαίη Σιαμίδου, Δέσποινα Τσάκωνα (ραπ), Σταύρος Βελιγδένης, Στέλιος Δώδης (κιθάρα, φωνή), Θέμης Λειβαδίτης (κρουστά), Γιάννης Μήττας (μπάσο), Στράτος Ρακιτζής (πληκτρα), Ιάσωνας Γιατζόγλου (πίانو), Αθηνά Πείου (φωνή).

Το Φεστιβάλ CIOF του Πυρσού

Με συμμετοχή 250 χορευτών από 7 χώρες άνοιξε την Τετάρτη 6 Ιουλίου το Φεστιβάλ CIOF του «Πυρσού» στο κατάμεστο από κόσμο Θερινό Δημοτικό μας Θέατρο. Συγκροτήματα από Βουλγαρία, Ινδονησία, Ισπανία, Κύπρο, Πολωνία, Σερβία και Ελλάδα, συναντήθηκαν στη σκηνή του ανοιχτού μας θεάτρου. Οι παραστάσεις των συγκροτημάτων για τέσσερις μέρες συγκέντρωσαν πλήθος κόσμου στο Πάρκο, αποδεικνύοντας για ακόμα μια φορά πως η συνομιλία και οι ανταλλαγές με άλλες κουλτούρες και επιθυμητή είναι και χρήσιμη. Αυτή τη δυνατότητα επιμένουν να αναδεικνύουν οι άνθρωποι του «Πυρσού», που παρά τις δυσκολίες που συναντούν δεν εγκαταλείπουν την προσπάθεια. Μετά από ένα διάλειμμα, το φεστιβάλ επανήλθε, αποδεικνύοντας πως έχει λόγο ύπαρξης και πως πρεσβεύει πολλά για την πόλη και τους κατοίκους. Αυτό δηλώθηκε όλες τις μέρες και ιδιαιτέρως την Κυριακή: Ότι η συμμετοχή της Νάουσας στο Πρόγραμμα του CIOF είναι μια πετυχημένη δράση για το ίδιο το Διεθνές Φεστιβάλ Φολκλορικών Συγκροτημά-

των, για τους ανθρώπους του «Πυρσού» και την πόλη μας που το φιλοξενεί και που τόση ανάγκη έχει την προβολή και την επικοινωνία με τον έξω κόσμο. Σ' αυτή την κατεύθυνση το Φεστιβάλ επανήλθε διευρυμένο και εμπλουτισμένο και με άλλες δράσεις, όπως το Συμπόσιο για τον Αριστοτέλη το πρωί της Κυριακής 10-7-2011, στη Σχολή Αριστοτέλη στη Νάουσα.

Η Ψηφιοποίηση της Εθνικής Βιβλιοθήκης Αργυρούπολης του Πόντου

Την Κυριακή 10-7-2011 στην αίθουσα εκδηλώσεων της "Ευξείνου Λέσχης" Νάουσας πραγματοποιήθηκε επιστημονική ημερίδα και παρουσίαση του έργου "Ερευνα αξιοποίησης σύγχρονης τεχνολογίας στις Βιβλιοθήκες του Νομού Ημαθίας: Η Ψηφιοποίηση της Εθνικής Βιβλιοθήκης Αργυρούπολης του Πόντου".

Η χρόνια προσπάθεια των ανθρώπων της Ευξείνου Λέσχης για τη διάσωση των σπάνιων βιβλίων της, ευοδώνεται μέσα από αυτό το έργο που σκοπό έχει την ψηφιακή φωτογράφιση τους και στην συνέχεια την καταχώρηση των δεδομένων στην ψηφιακή βάση του Α.Π.Θ - Ψηφιοθήκη <http://invenio.lib.auth.gr/> της Εθνικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης της Αργυρουπόλεως του Πόντου «ο Κυριακίδης» - <http://www.efxinoslesxi.gr/index.htm> και στόχο την τεκμηρίωση, διατήρηση, προβολή και ανάδειξη της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς της ανατολής στην διεθνή κοινότητα.

Η βάση δεδομένων που φιλοξενεί τα ψηφιοποιημένα παλαιύτα υποστηρίζεται από όλα τα διεθνή βιβλιοθηκονομικά πρότυπα και είναι αναζητήσιμη μέσω του διαδικτύου. Με την ολοκλήρωση του έργου προσφέρεται η δυνατότητα σε κάθε πολίτη, ή ερευνητή, ελεύθερα μέσω του διαδικτύου, να έχει πρόσβαση στα ψηφιακά βιβλία και χειρόγραφα της βιβλιοθήκης, που αποτελούν σπάνια δείγματα παιδείας του ελληνικού πολιτισμού της ανατολής με εξαιρετική εθνική, επιστημονική και πολιτιστική αξία.

Γιορτή Κερασιού στο Ροδοχώρι

Το Ροδοχώρι φημίζεται για τα κεράσια του, τη φιλοξενία των κατοίκων του και την προσήλωσή

τους στις παραδόσεις του τόπου τους. Στα πλαίσια αυτά και όπως κάθε χρόνο ο Πολιτιστικός Σύλλογος «Κομνηνοί» πραγματοποίησε την Παρασκευή και το Σάββατο, 8 και 9 Ιουλίου 2011 Γιορτή Κερασιού με τη συμμετοχή παραδοσιακών χορευτικών συγκροτημάτων από τη Νάουσα

και τη γύρω περιοχή. Ήταν μια γιορτή με μουσική, χορό, κεράσια και παραδοσιακές λιχουδιές. Κατά τη διάρκεια της γιορτής λειτούργησε έκθεση ζωγραφικής και λαογραφικών στοιχείων της περιοχής.

Η Ελένη Τσαλιγοπούλου στο Ανοιχτό Δημοτικό Θέατρο

Στο πρόγραμμα της καλοκαιρινής της περιοδείας η Ελένη Τσαλιγοπούλου τίμησε και την πόλη

μας, την πόλη της, το βράδυ της Δευτέρας 23 του Ιουλίου στο Θερινό μας Θέατρο, συναυλία που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της ΚΕΠΑΠ. Η Ναουσαία ιδιαίτερα εξαιρετική φωνή και παρουσία, εδώ και 25 χρόνια, μας τιμά με τις επιλογές της, μας τιμά με τα τραγούδια της και ποτέ δεν παραλεί-

πει να τονίσει την αξία που έχει στην εξέλιξή της η λαϊκή μουσική παράδοση της Νάουσας. Στη συναυλία παρουσίασε την καινούργια της δουλειά, αξέχαστα τραγούδια από τη μουσική της διαδρομή και δεν παρέλειψε να καλέσει στη σκηνή το ζουρνά του Βαγγέλη.

Λαϊκές Βραδιές σε Γιαννακοχώρι και Λευκάδια.

Λαϊκή βραδιά στο χώρο της Αγίας Παρασκευής στο Γιαννακοχώρι από τον τοπικό σύλλογο με την ορχήστρα του Κώστα Ζιαμπάκα και με την εμφάνιση χορευτικών τμημάτων. Στην ορχήστρα συμμετείχαν: Κ. Ζιαμπάκας (μπουζούκι), Αλ.Τσαμπράκης (κιθάρα, τραγούδι), Κ. Θώμογλου (τύμπανα), Δ. Χριστόπουλος (πλήκτρα), Κωνσταντίνα Πάλλα (κιθάρα- τραγούδι). Φιλική συμμετοχή Ν. Ζιαμπάκας.

Στα Λευκάδια, που επίσης γιόρτασαν την εκκλησία τους την Αγία Παρασκευή, ο πολιτιστικός σύλλογος της περιοχής οργάνωσε διήμερο

εορταστικών εκδηλώσεων με την παρουσία πολλών χορευτικών συγκροτημάτων και με τις μουσικές της κοζανίτικης ορχήστρας Φανφάρα.

Οι Ηλίθιοι” από το Εδεσσαϊκό Θέατρο

Το Εδεσσαϊκό Θέατρο παρουσίασε στην πόλη μας στις 6 Αυγούστου την ανάλαφρη κωμωδία «Οι Ηλίθιοι» του Νέηλ Σίμσον σε σκηνοθεσία Κωστή Παπαδόπουλου. Μια κωμωδία που διαδραματίζεται σε ένα χωριό της Ουκρανίας στα τέλη του 1800. Παρ’ όλ’ αυτά επίκαιρη και απολαυστική.

Το Εδεσσαϊκό Θέατρο στα 25 χρόνια ζωής του, πέρα από τις παραστάσεις που ανεβάζει, δίνει έντονα το παρόν του στα πολιτιστικά δρώμενα του Νομού Πέλλας βοηθώντας με όποιο τρόπο μπορεί (με υλικοτεχνική βοήθεια, με την εμπειρία του, την ηθική συμπαράσταση του) τους άλλους συλλόγους και φορείς και προπάντων τα σχολεία της περιφέρειας σε κάθε τους καλλιτεχνική προσπάθεια. Στο Εδεσσαϊκό Θέατρο σήμερα υπάρχουν τρία τμήματα · Η παιδική Σκηνή · Το θεατρικό Εργαστήρι Εφήβων · Η Κεντρική σκηνή.

«Ο μικρός Πρίγκιπας»

Η θεατρική ομάδα Τρίπολης παρουσίασε το κλασικό αριστούργημα του Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ. Ο Μικρός Πρίγκιπας σε θεατρική διασκευή του Μίμη Κουγιουμτζή και σκηνοθεσία

Ραλλούς Μιχαηλίδου, στο Ανοιχτό Δημοτικό μας Θέατρο. Ο Μικρός Πρίγκιπας είναι ένα ποιητικό και συμβολικό έργο για μεγάλους και παιδιά, ένα μαγευτικό παραμύθι, ένας ύμνος στη ζωή, την αγάπη, την φιλία.

4^ο Φεστιβάλ Ροκ Νάουσας

Με 21 μουσικά συγκροτήματα άνοιξε το βράδυ της Τετάρτης 17 Αυγούστου στο Θερινό Δημοτικό Θέατρο το 4ο Ροκ Φεστιβάλ Νάουσας που διοργάνωσαν ο Δήμος και η Κ.Ε.Π.Α.Π. Νάουσας. Φαίνεται ότι οι ροκ μπάντες είναι πλέον σημείο αναφοράς πάρα πολλών νέων που ψάχνουν δρόμους έκφρασης, απόδρασης και ανάνηψης μακριά από τα εξευτελιστικά πρότυπα της βλαχομπάροκ μουσικής του «νεολαϊκού», της ευτελούς απομίμησης κονσερβαρισμένων ποπ ειδώλων της βιομηχανίας της μουσικής και κόντρα στην καταθλιπτική προοπτική που στρώνουν οι μεγάλοι γι αυτούς. Συμμετείχαν πάνω από 110 νέοι μουσικοί από τη Νάουσα, τη Βέροια, την Αλεξάνδρεια, την Αριδαία και τη Θεσσαλονίκη και για ένα πενθήμερο συγκέντρωσαν επάνω τους το ενδιαφέρον, κυρίως, της Νεολαίας της περιοχής, αλλά και των μεγαλύτερων που εξακολουθούν να είναι λάτρεις της ροκ μουσικής. Η διοργάνωση στηρίχτηκε, όπως πάντα, στην ανιδιοτελή και εθελοντική συμμετοχή των μουσικών και σε χορηγίες, ενώ τα έσοδα αποδόθηκαν στη στήριξη του κοινωνικού και πολιτιστικού έργου της Κ.Ε.Π.Α.Π. Δήμου Νάουσας.

Εικαστικό Φθινόπωρο 2011

Η 9^η Έκθεση των Εικαστικών Εργαστηρίων Νάουσας

Παρουσία πλήθους κόσμου εγκαινιάστηκε στις 9-9-2011 η ετήσια έκθεση των τμημάτων ενηλίκων των Εικαστικών Εργαστηρίων της Κ.Ε.Π.Α.Π. στο Χώρο Τέχνης «Ναΐας». Η Έκθεση φέτος λειτούργησε σε δύο χώρους, με το

τμήμα χαρακτηριστικής να εκθέτει στην αίθουσα της βιβλιοθήκης.

Η Έκθεση, άνοιξε ουσιαστικά το δέκατο έτος λειτουργίας των εργαστηρίων και απέδειξε το υψηλό επίπεδο στο οποίο κινούνται κάτω από τη Διεύθυνση του καλλιτεχνικού Διευθυντή και Εικαστικού Νικόλα Μπλιάτκα.

Το τμήμα ζωγραφικής με δάσκαλο τον Θάνο Στόκα και πλήθος μαθητών μικρών και μεγάλων παρουσίασε έργα με μολύβι, κάρβουνο, ακρυλικό και λάδια και μεικτές τεχνικές. Το τμήμα του Βιτρώ, με δασκάλα την Έλσα Δημησκή, ανάδειξε τις δυνατότητες ενός σκληρού υλικού που είναι το γυαλί μέσα από μια ιδιαίτερη τεχνική που έχει τις ρίζες της στην Ευρώπη του 19^{ου} αιώνα. *

Η ξυλογλυπτική, το σκάλισμα του ξύλου και η μετάφρασή του σε εικόνα ή χρηστικό αντικείμενο, εδώ και τρία χρόνια έχει τη θέση της στα εργαστήρια και στην έκθεση έδωσε μια γεύση με μικρά και μεγάλα αριστοτεχνικά γλυπτά και με δάσκαλο τον έμπειρο ξυλογλύπτη Ράντνι, τι μπορεί να κάνει κανείς με αυτό το υλικό.

Στη χώρα που απογείωσε την τέχνη της Κεραμικής, στη χώρα που ήταν το κέντρο κατασκευής και εμπορίας κεραμικών στην αρχαιότητα, το επίσημο κράτος δεν έχει σχολές κεραμικής!!! Το κενό αυτό αναπληρώνουν τα εικαστικά εργαστήρια των δήμων και ευτυχώς του Δήμου μας για τους λάτρεις του πηλού. Με υλικά το χώμα, το νερό, τον αέρα και τη φωτιά, οι σπουδαστές της κεραμικής παρουσίασαν τα έργα τους χρησιμοποιώντας με την καθοδήγηση της κεραμίστριας Δανάης Βενετάτου παλιές και νέες τεχνικές.

Στο ίδιο μήκος κύματος και το ψηφιδωτό. Η αρχαία αυτή τέχνη που ξεκινά από τον ελλαδικό

χώρο και ανά-
γεται στα ρω-
μαϊκά και βυ-
ζαντινά χρόνια
σε πεμπτουσία
της τέχνης και
της απεικόνι-
σης, με πλήθος
ευρήματα στην
ευρύτερη περιο-
χή της Μακεδο-
νίας, επαφίεται
στις κατά τό-
πους διαθέσεις.
Τα έργα του
τμήματος Ψη-

φιδωτού, με δασκάλα την Βαρβάρα Ιακωβίδου,
κινήθηκαν από το επίπεδο της αρχαίας τεχνικής
της αναπαράστασης, έως τη σύγχρονη αφαιρετι-
κή έκφραση.

Οι αγιογράφοι είναι μια τάξη τεχνιτών και
καλλιτεχνών που αγαπιούνται στις μέρες μας.
Το τμήμα της Αγιογραφίας των εικαστικών εργα-
στηρίων, το οποίο έδωσε στην περιοχή αρκετούς
επαγγελματίες του είδους, με την καθοδήγηση
της Άννας Καραγιαννοπούλου συμμετείχε στην
έκθεση με εικόνες, που κινούνται στα πλαίσια
της αυστηρής βυζαντινής εικονογραφίας. Ενώ το
τμήμα αργυροχοΐας, το οποίο επίσης έχει αναδεί-
ξει επαγγελματίες χειροτέχνες του είδους, επειδή
το κόσμημα είναι μέρος της ζωής των ανθρώπων
όλων των κοινωνιών, με υλικά το σήμι και το
χαλκό και με δάσκαλο τον Γρηγόρη Μπέρσο πα-
ρουσίασε τη δουλειά των σπουδαστών σε λεπτά
και μαστορικά δουλεμένα κοσμήματα.

Το νεότερο τμήμα των Εικαστικών Εργα-
στηρίων η Χαρακτική παρουσίασε τα έργα των
σπουδαστών στην αίθουσα της Βιβλιοθήκης του
Δήμου. Με τη συμπαράσταση του δασκάλου τους
Νικόλα Μπλιάτκα, οι χαρακτες μας φτιάχνουν
τις μήτρες σε λινόλεουμ και τσίγκο και τυπώνουν
με μελάνια τα έργα τους στο χαρτί. Οι νέοι πε-
ρί τα χαρακτηριστικά καλλιτέχνες της πόλης μας πα-
ρουσίασαν έργα που δεν έχουν να ζηλέψουν από τα
έργα φτασμένων καλλιτεχνών του είδους και επί-
πλέον κάνουν γνωστή στο κοινό μια τέχνη που
ανάγεται στους αρχαίους σφραγιδολίθους και τις

αρχαίες επιγραφές.

8^ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Νάου- σας.

Με συμμετοχή 45 χωρών και 226 ταινίες άνοι-
ξε το Φεστιβάλ κινηματογράφου της Νάουσας. Το
μικρό στην αρχή του Φεστιβάλ μεγάλωσε, μπήκε
στο ΕΣΠΑ και στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό
Πρόγραμμα. Σήμερα το Φεστιβάλ αποτελεί μια
διοργάνωση πρότυπο για τη δημιουργία ανάπτυ-
ξης μέσω του πολιτισμού. Εφαρμόζοντας ένα
πρωτοποριακό αναπτυξιακό μοντέλο βασισμένο
στην καινοτομία και την πολιτιστική δραστηριό-
τητα, ενισχύει την ανάπτυξη στην περιφέρεια και
καθιστά τον πολιτισμό αναπτυξιακό εργαλείο,
συμβάλλοντας παράλληλα στην εκπαίδευση των
πολιτών στις τέχνες.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Νά-
ουσας είναι στη σημερινή κρίσιμη συγκυρία
για την πατρίδα μας μια νότα αισιοδοξίας για
την αντιμετώπιση της κρίσης από τη νέα γενιά.
Το όνειρο των παιδιών που οραματίστηκαν και
υλοποίησαν το θεσμό, έγινε αξιοσέβαστο στίγμα
της πόλης και αναπτυξιακός φορέας που ενερ-
γοποιεί δραστικά για λίγες μέρες όλο το ενθου-
σιώδες νεανικό κοινό της πόλης και προσφέρει
αφιερώματα, εικαστικές εκθέσεις, συνέδρια και
σεμινάρια γύρω από τα κινηματογραφικά και
γύρω από ταινίες από όλον τον κόσμο που προ-
βάλουν το απόσταγμα εμπειριών, φαντασίας και
ονείρων των δημιουργών τους. Από την Πέμπτη
29 Σεπτεμβρίου, μέχρι τις 2 Οκτωβρίου η πόλη,
με τη συμμετοχή των κατοίκων που κατέκλυσαν
τις αίθουσες προβολής, κινήθηκε στον κόσμο της
μυθοπλασίας των εικόνων, μιας τέχνης λαϊκής
που από τη γέννησή της μας ακολουθεί και την
ακολουθούμε.

Το Φεστιβάλ φέτος πρόσφερε ένα πλήθος
καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων με αφιερώματα
και δράσεις γύρω από τη σκηνοθεσία, τις νέες
τεχνολογίες, το θέατρο, τη μουσική και τα ει-
καστικά: Τμήμα σπουδαστικών και νεανικών
ταινιών με την ιδιαίτερη ματιά νέων σκηνοθετών
από τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Τμήμα ταινιών
κινητών τηλεφώνων. Αφιέρωμα στο Γαλλικό Κι-
νηματογράφο. Έκθεση κόμικς. Έκθεση των απο-
φοίτων της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ με

εικαστικές δημιουργίες εμπνευσμένες από τον κινηματογράφο. Καλλιτέχνες graffiti ζωντανεύουν το σινεμά στην εξωτερική αίθουσα. Παιδιά και κινηματογράφος, μια δράση εκπαιδευτική και ψυχαγωγική για τα παιδιά του δημοτικού. Θεατρική παράσταση για μικρούς και μεγάλους από το θέατρο της Ξένας Καλογεροπούλου. Συναυλίες συγκροτημάτων με το τέλος των προβολών της κάθε μέρας στο χώρο του καφέ μπαρ του Φεστιβάλ. Δύο διαγωνισμούς που έτρεξαν σε όλη τη διάρκεια και ήταν ο διαγωνισμός φωτογραφίας με τίτλο «my festival» και ο διαγωνισμός ερωτήσεων που αφορούσαν στον κινηματογράφο. Και ακόμη το Φεστιβάλ δεν ξέχασε πως μετεξελίχθηκε σε αναπτυξιακό φορέα και προς τούτο διοργάνωσε διημερίδα με τίτλο: «Κεντρική Μακεδονία: οδικός χάρτης για την Ανάπτυξη».

Σημαντικότερος παράγοντας επιτυχίας του φεστιβάλ αναδεικνύεται για μια ακόμη φορά η συμμετοχή των νέων της πόλης μας. Με «αγκίστρι» - δεν είναι κακό- γνωστούς προσκεκλημένους ηθοποιούς, οι νέοι μας εθίστηκαν στο θεσμό, τον περιμένουν με αγωνία, δίνουν τον παλμό στις αίθουσες και στα δρώμενα, είναι οι καταλληλότεροι θεατές και οι πιο φανατικοί σύμμαχοί του. Είναι το κοινό του Φεστιβάλ και χωρίς κοινό δεν αναδεικνύεται ένας τέτοιος θεσμός όσο καλά οργανωμένος κι αν είναι. Είναι το σήμα κατατεθέν του Φεστιβάλ και έχει αναπτύξει μια κα-

ταλληκτική σχέση με αυτό. Οι νέοι συμμετέχουν, συνδιοργανώνουν και αποτελούν το ενεργό κοινό των αιθουσών και όλων των δραστηριοτήτων. Έτσι ωφελείται ο θεσμός και κυρίως ωφελούνται οι νέοι που έρχονται σε επαφή με τις τέχνες κι την πολιτιστική δράση.

Εκδόσεις που λάβαμε

Στα πλαίσια των αμοιβαίων ανταλλαγών εκδόσεων, λάβαμε τις παρακάτω περιοδικές εκδόσεις και ευχαριστούμε για την αποστολή τους:

-Το τεύχος Απριλίου-Ιουνίου 2011 (έτος ΚΔ', τεύχος 91) της Περιοδικής έκδοσης ιστορικής-αρχαιολογικής και λαογραφικής ενημέρωσης και καταγραφής «ΑΡΝΑΙΑ» που εκδίδει ο ακούραστος ερευνητής της εκεί τοπικής ιστορίας και παράδοσης κ. Δημήτριος Κύρου.

-Το αντίστοιχο τεύχος της ίδιας περιόδου (τεύχος 71) της τριμηνιαίας έκδοσης της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Γιαννιτσών «Φίλιππος».

- Το Φιλολογικό, ιστορικό και λαογραφικό περιοδικό σύγγραμμα «ΕΛΛΗΝΙΚΑ» που περιλαμβάνει δημοσιεύματα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών (τόμος 61^{ος}, τεύχος 1/2011)

-

ΝΑΟΥΣΑΙΟΙ ΠΑΡΟΙΚΟΙ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ (1860-1950)

Γράφει η Ευγενία Ζάλιου

Οι πρώτες ελληνικές παροικίες στην Αίγυπτο αναφέρονται στα τέλη του 18^{ου} – αρχές του 19^{ου} αι. Οι μικρές σχετικά εστίες των Ελλήνων μεταναστών, όσο πλήθαιναν με την άφιξη νέων μελών, ενσωματώνονταν σε εθνικοθησκευτικές οργανώσεις και εξελίσσονταν σε Κοινότητες. Με την άνοδο στην εξουσία του Μωχάμετ Άλη, στα μέσα του 19^{ου} αι. άρχισε και η παροικιακή άνοδος της Αιγύπτου. Ο ελληνισμός φτάνει τις 200.000, ενώ το 1927, μόνο στην Αλεξάνδρεια καταγράφονται 37.000 Έλληνες, χωρίς να υπολογίζονται αυτοί που προέρχονταν από την Κύπρο και τα Δωδεκάνησα.

Η πολυπληθέστατη, γεμάτη ζωντάνια, ελληνική παροικία, αποτελούνταν από 31 κοινότητες σε πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά της χώρας του Νείλου. Διατηρούσε και συντηρούσε 41 δημοτικά σχολεία (15 στην Αλεξάνδρεια, 5 στο Κάιρο και 22 στα χωριά), 10 σχολεία μέσης εκπαίδευσης, 3 επαγγελματικές σχολές, 3 νοσοκομεία, 4 ορφανοτροφεία, 30 Ιερούς ναούς, 30 εκπολιτιστικά σωματεία, 3 ημερήσιες εφημερίδες, εκτός από τα εβδομαδιαία έντυπα και περιοδικά και τις περίφημες Φιλολογικές Εκδόσεις στην Αλεξάνδρεια και το Κάιρο.

Οι Έλληνες πάροικοι στην Αίγυπτο προέρχο-

Το πρώτο κατάστημα των αδερφών Κωστή και Γρηγόρη Λάππα στο Κάιρο (πρώην Γαλλικό παντοπωλείο).

Το δεύτερο κατάστημα των αδερφών Λάππα.
Διακρίνονται ο Γεώργιος Λάππας, ο Αριστείδης Λάππας, ο Κώστας Κανδηλίδης και ο Θωμάς Κανδηλίδης

νταν από διάφορα μέρη του ελληνικού χώρου, από τη μικρή τότε ελεύθερη Ελλάδα και από τις αλύτρωτες περιοχές. Αν εξαιρεθούν οι αδελφοί Τοσίτσα, ο Ζιζίνιας, ο Δ. Αναστάσης και άλλοι «πρωτοκλασάτοι» φίλοι του Μωχάμετ Άλη, φίλοι που τον βοήθησαν στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού της Αιγύπτου και παράλληλα βοηθήθηκαν απ' αυτόν, οι μετανάστες που κατέφθαναν στην Αίγυπτο δεν ήταν πλούσιοι. Οι περισσότεροι ξεκίνησαν προς το άγνωστο με ελάχιστα χρήματα. Ανάμεσα σ' αυτούς και πολλοί από τη Νάουσα, άλλοι για να αναπτύξουν εμπορικές δραστηριότητες και άλλοι απλώς «για να βρουν την τύχη τους». Εγκαταστάθηκαν εκεί, μόχθησαν, πρόκοψαν ή απέτυχαν πάντοτε όμως νοσταλγοί της γενέτειρας, όπου κάποτε θα επέστρεφαν, όπως ο Οδυσσέας στην Ιθάκη.

Ενώ το μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα των Ναουσαίων για την Αμερική παρουσιάστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, πολύ πιο μπροστά από το 1860 περίπου, αρκετοί Ναουσαίοι είχαν ήδη μεταναστεύσει στην Αίγυπτο, το «Μισίρι» όπως έλεγαν. Γραπτά συγκεκριμένα στοιχεία δεν υπάρχουν και οι πληροφορίες που έχουμε προέρχονται από διηγήσεις συγγενών τους, από

την ομιλία του Ν. Φιλιππίδη που είχε γίνει στον «Παρνασσό» στην Αθήνα το 1879 και κυρίως από τις καταγεγραμμένες μαρτυρίες του Αχιλλέα Γκούτα, ο οποίος το 1913 γεννήθηκε στο Κάιρο όπου η οικογένειά του είχε μεγάλες επιχειρήσεις και σε ηλικία 20 ετών ήρθε στην Ελλάδα, για να φοιτήσει στη Νομική Σχολή.

Πρώτος σταθμός των Ναουσαίων μεταναστών ήταν η Αλεξάνδρεια, όπου οι Έλληνες παροικοί είχαν δημιουργήσει μια μικρή, αλλά οικονομικά ισχυρή κοινότητα με φημισμένα σχολεία, νοσοκομείο και πολυάριθμα σωματεία. Φθάνοντας λοιπόν εκεί, έβρισκαν φιλοξενία από την ελληνική παροικία, αλλά και από το πρεσβυγενές Πατριαρχείο της Αλεξάνδρειας, που την εποχή εκείνη ήταν το κέντρο του Ελληνισμού, με μεγάλο κύρος και πλούσια δράση, συγκεντρώνοντας στους κόλπους του φωτισμένες προσωπικότητες της εκκλησίας, των γραμμάτων και των τεχνών.

Από τον ιστορικό Ν. Φιλιππίδη πληροφορούμαστε ότι μεταξύ των συνδρομητών που βοήθησαν οικονομικά την έκδοση της ομιλίας του για την καταστροφή της Νάουσας (δημοσιεύτηκε το 1881) αναφέρονται και «οι εν Αλεξανδρεία Ναουσαίοι Ματθαίος Χριστόδουλος (ο ζωγράφος),

Δημήτριος Κ. Κόκκινος, Κων/νος Δ. Λαμπίκης, Πέτρος Κοσβογιάννης, Χριστόδουλος Κουλιτσιάκης, Αδελφοί Μητσιάνη, Γεώργιος Γούδας, Αφελφοί Κοντού, Πέτρος Πράτσινος, Ιωάν. Α. Σαρήνος (Σιαρένος). Στην Αλεξάνδρεια εγκαταστάθηκε το 1863 και ο Αγγελάκης Γκούντας, γενάρχης της οικογένειας των Γκουνταίων, μαζί με τους γιους του Αναστάσιο και Κωνσταντίνο. Εκεί δημιούργησαν το πρώτο τους μαγαζί, όπου εμπορεύονταν, μεταξύ των άλλων, κρασιά, τυριά και λουκάνικα από τη γενέτειρά τους. Στη συνέχεια εξελίχθηκε σε επιχείρηση εμπορίας αποικιακών, με δύο καταστήματα και αποθήκες στην Αλεξάνδρεια και στο Κάιρο, με την επωνυμία «Υιοί Α. & Κ. Γκούτα».

Το πόσο ελκυστική ήταν η Αίγυπτος για την ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων φαίνεται και από το εξής γεγονός: Ο Δημήτριος Κόκκινος αποφοίτησε το 1877-78 από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά το 1880 βρέθηκε έμπορος αποικιακών στην Αίγυπτο. Κατά μία εκδοχή, αφού πήρε το δίπλωμα του γιατρού στην Αθήνα, ξεκίνησε για τη Νάουσα, μέσω ...Αιγύπτου. Εκεί στην Αλεξάνδρεια, βλέποντας τους Έλληνες εμπόρους να «παίζουν με τις λίρες» αποφάσισε να εγκαταλείψει το βωμό του Ιπποκράτη και να προσκυνήσει τον κερδωό Ερμή. Γρήγορα μεγάλωσε την επιχείρησή του με αποικιακά, στην οποία απασχολήθηκαν και οι γιοι του Χρήστος, Μιλτιάδης, Τάσος και Κώστας.

Άλλες οικογένειες επιτυχημένων ναυυσαίων που ασχολήθηκαν με το εμπόριο αποικιακών ήταν του Δημητρίου Μπόιου με τους γιους του Κων/νο, Γεώργιο και Γρηγόρη, του Κων/νου Μπασδέκη, του Μητσιάνη, που παντρεύτηκε την Ελισάβετ Αντ. Γκούτα και του Αναστασίου Μιχ. Γεωργιάδη.

Δεύτερος σταθμός εγκατάστασης ήταν το Κάιρο, Αλ Καχίρα (η νικήτρια), πρωτεύουσα της Αιγύπτου και κέντρο του αραβικού ισλαμισμού. Και εδώ η ελληνική παροικία είχε μεγάλη ανάπτυξη με αξιόλογες σχολές, παρθεναγωγείο, ορφανοτροφείο κτλ. Στην Αμπέτσιο Αστική Σχολή, γνωστή για την ποιότητα της παιδείας που προσέφερε και γαλούχησε πολλές γενιές ελλήνων μεταναστών, από το 18900-1900 δίδαξε και διέπρεψε ως δι-

ευθυντής ο δάσκαλος και διανοούμενος Σταύρος Χωνός, ο μετέπειτα πνευματικός ηγέτης του λαϊκού κινήματος «Πούπουλο» στις Νάουσας, στις αρχές του 20^{ου} αι. Στην ίδια Αστική Σχολή δίδαξε και ο ναυυσαίος δάσκαλος Βασίλης Μιχαηλίδης, γνωστός ως Βασίλης Τσιολάκος.

Την δεκαετία 1860-70 εγκαταστάθηκαν στο Κάιρο ο Τρύφων Μπαίτσης με τον ετεροθαλή αδελφό του Κων/νο Μούγγρη, και εμπορεύονταν κρασιά και λουκάνικα από τη Νάουσα. Μάλιστα ο Κων/νος από το Κάιρο πήγε στο Σουδάν, όπου έγινε «βεζίρης» (πρωθυπουργός) σε μια φυλή, και επέστρεψε στη Νάουσα το 1904-05.

Στις αρχές του 20^{ου} αι. η εμπορική εταιρεία των Γκουνταίων επεκτάθηκε από την Αλεξάνδρεια και στο Κάιρο, ενώ αργότερα συνεταιρίστηκε με τον εξάδελφό τους Κώστα Χ΄ Γιαννάκη. Την ίδια περίοδο οι αδελφοί Λάππα (Γρηγόριος, Αριστείδης, Γεώργιος και Κώστας) εγκαταστάθηκαν στο Κάιρο όπου ανέπτυξαν μεγάλη εμπορική δραστηριότητα από αποικιακά και άλλα είδη. Την περίοδο του Α' Παγκοσμίου πολέμου, στην επιχείρηση μπαίνουν και οι αδελφοί Κανδηλίδη, Θωμάς και Κωνσταντίνος. Η εταιρεία Λάππα και Κανδηλίδη

Οικογένεια Αναστασίας Σεφερτζή καθήμενη στο κέντρο. Αριστερά όρθια η Σοφία, σύζ. Περ. Λαναρά, ο Πέτρος ή Δημήτριος Σεφερτζής και δεξιά η Ελένη σύζ. Γεωργ. Πλατσιούνα.

αναπτύσσεται απρόσκοπτα με μεγάλα καταστήματα στο Κάιρο και παρεμφερείς επιχειρήσεις μέχρι το 1957, οπότε παλιννοστούν οι εναπομείναντες διάδοχοι, για να ιδρύσουν στην Αθήνα τη γνωστή εταιρεία «Λαπαφάρμ» Α.Ε.

Στο μεσοπόλεμο ευδοκίμει η ποτοποιία του Κων/νου Σαμαρά και του Ζαφείρη Λαναρά. Αντικείμενο της επιχείρησης τους είναι η εισαγωγή κρασιών, παρασκευή λικέρ και άλλων ποτών και η εμπορία τους. Μαζί τους εργάζονται οι συγγενείς τους Κων/νος Στανίσης και Παναγής Γιώτης. Την ίδια εποχή οι γιοι του Νικολάου Πεχλιβάνου Μιλτιάδης, Γρηγόρης και Γεώργιος ασχολούνται με το εμπόριο αποικιακών λειτουργώντας μεγάλο παντοπωλείο. Οι αδελφοί Χ' Παράσχη (Επαμεινώνδας, Οδυσσέας και Γεώργιος) ίδρυσαν βιοτεχνία παρασκευής και εμπορίας τουρσιών, τοματοπολτού και αλιπάστων. Ανταγωνιστής με τους Χ' Παρασχαίους, στο ίδιο είδος εμπορίου, ήταν ο ναουσαίος Γ. Τσαρουχάς.

Στους εμπορικούς οίκους των ναουσαίων στο Κάιρο ήρθαν και εγκαταστάθηκαν αρκετοί συγγενείς ή απλώς γνωστοί των παλιών μεταναστών, οι οποίοι όμως σύντομα γύρισαν στην πατρίδα: οι αδελφοί Παπαφιλίππου Κώστας και Γιαννούσης, ο Γεώργιος (Τζωρτζίνος) Μέσκος, ο Γρηγόρης Κολτσιάκης, ο Παρμενίων Μώκιος, ο Κώστας Μαρκοβίτης, ο Δημήτρης Μπέρσος, ο Αντώνης Τσίτσης, ο Περικλής Χριστίδης, ο Βασίλης Χριστίδης, ο Χριστόδουλος Χ' Δημούλας, ο Γιάννης Βογιατζής κ.ά.

Ναουσαίοι στο Δέλτα του Νείλου

Η εύφορη περιοχή της Κάτω Αιγύπτου, στο Δέλτα του Νείλου και γύρω, προσείλκυσε πολλούς Έλληνες μετανάστες. Ο πλούτος από τη βαμβακοκαλλιέργεια μαγνήτισε αρκετούς, οι οποίοι ξεκινώντας από το λιμάνι της Αλεξάνδρειας προχωρούν προς την Κάτω Αίγυπτο. Στις πλούσιες αυτές περιοχές εμφανίστηκαν νωρίς Ναουσαίοι μετανάστες, που προόδευαν με την εμπορία βαμβακιού και αποικιακών.

Στο Μιτ Γαμπρ ανοίγουν, το 1885, κατάστημα αποικιακών και εμπορεύονται βαμβάκι τα αδέρφια Νικόλαος και Δημήτριος Βαλταδώρου. Οι αδελφοί Γεώργιος και Χρήστος Δούδου ακολου-

θούν τους Βαλταδώρειους στο Μιτ Γαμπρ και αργότερα εγκαθίστανται στο Ζαγαζίκ, όπου πήγαν, για μικρό χρονικό διάστημα, και τα' αδέρφια Δημήτρης και Αναστάσης Δούδου. Την ίδια εποχή εγκαθίστανται στο Μιτ Γαμπρ ο Γεώργιος Σιπητάνος και τα αδέρφια του Αντώνης και Γιάννης.

Στο Ζαγαζίκ, μεγάλο εμπορικό κέντρο και πρωτεύουσα νομού, ο Αλέξανδρος Οικονόμου διατηρούσε παντοπωλείο από το 1910 μέχρι το 1920. Κοντά του πήγε και ο μικρότερος αδελφός της γυναίκας του Αγγελικώς (το γένος Κ. Μούγγρη) Άγγελος Μούγγρης, ο οποίος παρακολούθησε μαθήματα στο γαλλικό σχολείο της πόλης. Το 1910 εγκαταστάθηκε στη Μονσούρα ο Γεώργιος (Τζων) Περδικάρης και ασχολήθηκε με επιτυχία με το εμπόριο βαμβακιού.

Στην Άνω Αίγυπτο δεν εγκαταστάθηκαν Ναουσαίοι. Στη μεγάλη πόλη Μπένι Σουέφ, ο μόνος ναουσαίος ήταν ο Γιωργάκης Λάππας, που λειτούργησε επιχείρηση αποικιακών μέχρι τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, διατηρώντας παράλληλα και κατάστημα στο Κάιρο. Πριν από το 1910, ο Κώστας Οικονόμου και ο Αντώνης Μήτσιαλας, αφού πέτυχαν εμπορικά στην Αίγυπτο, προτίμησαν να φύγουν για την Αμερική.

Αυτοί είναι οι Ναουσαίοι πάροικοι της Αιγύπτου, όσοι τουλάχιστον έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα. Αυτοί που πριν πολλά χρόνια έφυγαν για την «Αραπιά» για να βρουν την τύχη τους. Με κίνητρο το οικονομικό συμφέρον, εγκαταστάθη-

Ο Δημήτριος Μπώιος που εγκαταστάθηκε στην Αλεξάνδρεια με τους τρεις γιούς του Κωνσταντίνο, Γρηγόρη και Γεώργιο και ασχολήθηκαν με το εμπόριο. (Φωτό 1885.)

καν στη φιλόξενη χώρα του Νείλου, αγάπησαν τη νέα τους πατρίδα, μόχθησαν και πρόκοψαν. Ήταν άτομα με ανήσυχο πνεύμα και διορατικό νου. Οι περισσότεροι ήταν μικροαστοί και διέθεταν κάποια οικονομική άνεση από τις οικογένειές τους, όμως καθώς είχαν δημιουργικό δαιμόνιο, τόλμησαν να μεταναστεύσουν στην Αίγυπτο και μάλιστα την κατάλληλη περίοδο. Όταν δηλαδή ο Μωχάμετ Άλη, ο παλιός έμπορος από την Καβάλα που έτρεφε φιλικά αισθήματα για τους Έλληνες, προσπαθούσε να εκσυγχρονίσει τη χώρα του. Δεν πήγαν στην Αίγυπτο για να προσφέρουν χειρωνακτική εργασία, αλλά με στόχο να ασχοληθούν με το εμπόριο, να δημιουργήσουν κεφάλαια και να τα φέρουν στην πατρίδα.

Κύρια δραστηριότητά τους ήταν η εμπορία των οικιακών ειδών και η προώθηση προϊόντων από τη Νάουσα: κρασί, λουκάνικα, κασέρι Βερμίου, τουρσιά, τοματοπολτός κ.α. Και πράγματι με την εξυπνάδα και την εργατικότητά τους, δι-

ατηρώντας άριστες σχέσεις με το ντόπιο πληθυσμό, κατόρθωσαν να συγκεντρώσουν στα χέρια τους σημαντικό μέρος του εσωτερικού και εξωτερικού εμπορίου, δημιουργώντας μεγάλες και επικερδείς επιχειρήσεις. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ενώ πήγαν ως μετανάστες, είχαν υπηρετικό ντόπιο προσωπικό, όχι μόνο στις επιχειρήσεις, αλλά και για τις οικιακές εργασίες των οικογενειών τους.

Ξεκινώντας από μικροπακάλικά, επεκτάθηκαν στη δημιουργία μεγάλων παντοπωλείων – αποθηκών αποικιακών προϊόντων και ασχολήθηκαν με τη μεσιτεία και το εμπόριο του βαμβακιού. Σύντομα προόδευαν, πλούτισαν και συσσώρευαν κεφάλαια πολλά από τα οποία διοχέτευαν στη Νάουσα για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και για τη γενικότερη πρόοδό της. Οι εμπειρίες και η γνώση που απέκτησαν από τις εμπορικές τους δραστηριότητες, ήταν καθοριστικές για τη βιομηχανική ανάπτυξη της Νάουσας.

Παρ' όλο που βρισκόταν μακριά από τη γενέτειρα πόλη τους, ενδιαφέρονταν άμεσα και αναμειγνύονταν στις κομματικές διαμάχες. Από γραπτές μαρτυρίες καταφαίνεται ότι οι Ναουσαίοι της Αιγύπτου είχαν συντηρητικό πνεύμα, αφού υποστήριζαν τους «οικοκυραίους» δηλ. τους «τζορμπατζήδες» στον αγώνα τους κατά του «Πούπουλου», σε αντίθεση με τους Ναουσαίους της Αμερι-

Η οικογένεια Κανδηλίδη στο Κάιρο μια Πρωτοχρονιά.

Ποτοποιία του Κωνσταντίνου Σαμαρά και του
κουνιάδου του Ζαφείρη Λαναρά

κής που συμπαράτάχθηκαν με το «Πούπουλο». Πρωτοστάτησαν σε σωματεία με εθνικούς σκοπούς και συνέβαλαν ηθικά και υλικά στο μακεδονικό Αγώνα. Ορισμένοι από αυτούς και κυρίως τα παιδιά τους συνέχισαν στην Αίγυπτο τις οικογενειακές επιχειρήσεις μέχρι το 1950-60, αλλά οι περισσότεροι επέστρεψαν στη γενέτειρα πόλη τους, τη Νάουσα, όπου συνέχισαν τις εμπορικές δραστηριότητες.

Βιβλιογραφία

Αχυλλέας Φ. Γκούτας: «Ναουσαίοι μετανάστες στην Αίγυπτο» στον τόμο «Νάουσα 19^{ος}-20^{ος} αι.» έκδ. Πολιτιστικής Εταιρείας Νάουσας Αναστάσιος Μιχαήλ ο λόγιος, Νάουσα 1999.

του ιδίου: «Η Νάουσα τον 19^ο αι» Θεσ/νίκη 1999.

Ποίηση Γρηγόρη Σακαλή

Ζωή

Θρυμματισμένος,
κολυμπάω στη νικοτίνη και το πιστό,
οι δρόμοι στενεύουν και χάνονται,
τα πρόσωπα γίνονται φριχτά,
όταν τα βράδια περπατώ στην άκρη της
λεωφόρου
και τα ' αυτοκίνητα περνούν
σύρριζα δίπλα μου
τρομάζω και ξυπνάω,
ψάχνω την παραλιακή
μα η πόλη δεν έχει λιμάνι,
σε ξεκοιλιασμένες βιβλιοθήκες
καταφεύγω,
βγάζω όπως όπως τις μέρες,
οι νέοι γύρω μου ερωτεύονται,
εμένα τα γένια μου μεγάλωσαν
και άσπρισαν
μα και γω μπορώ ν' αγαπώ,
ένα χαμόγελο,
ένα απλωμένο χέρι,
την αληθινή ζωή,
όχι τη συσκευασμένη
σε μια προθήκη,
δέλεαρ για λιμασμένους.

Όταν βρέχει

Όταν γράφω στο τραπέζι μου
κι ακούω να μου τραγουδάει η βροχή
μες τα θολά τοπία
και τις ομίχλες του μυαλού μου
ξεπροβάλλεις αργά αργά
σαν φωτεινός ήλιος
και φέρνεις τη ζωή
καις τη θλίψη μου
κι εγώ αναρωτιέμαι
αν είναι αλήθεια ή όνειρο
τις ώρες που πέφτει ποτάμι η βροχή
κι είναι μέρα, νύχτα, δεν ξέρω.

Η ΥΔΡΟΚΙΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Του Αθανάσιου Χατζηγόγα
Μηχανολόγου μηχανικού

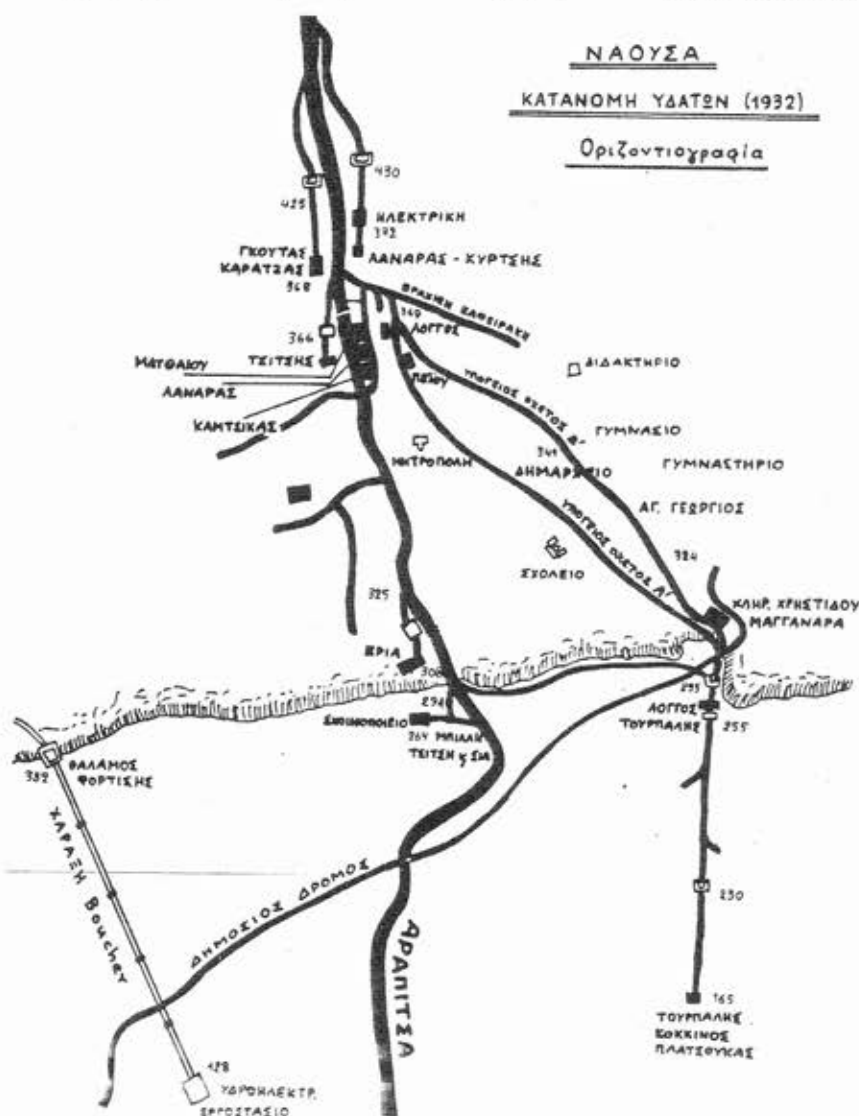
Η υδροκίνηση ακολούθησε από πολύ κοντά την μηχανοποίηση των μέσων παραγωγής και αποτέλεσε τον καθοριστικό παράγοντα εκβιομηχάνισης μιας περιοχής, παρέχοντας, ως η μοναδική πηγή ενέργειας για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, τη δυνατότητα εγκατάστασης μεγάλων

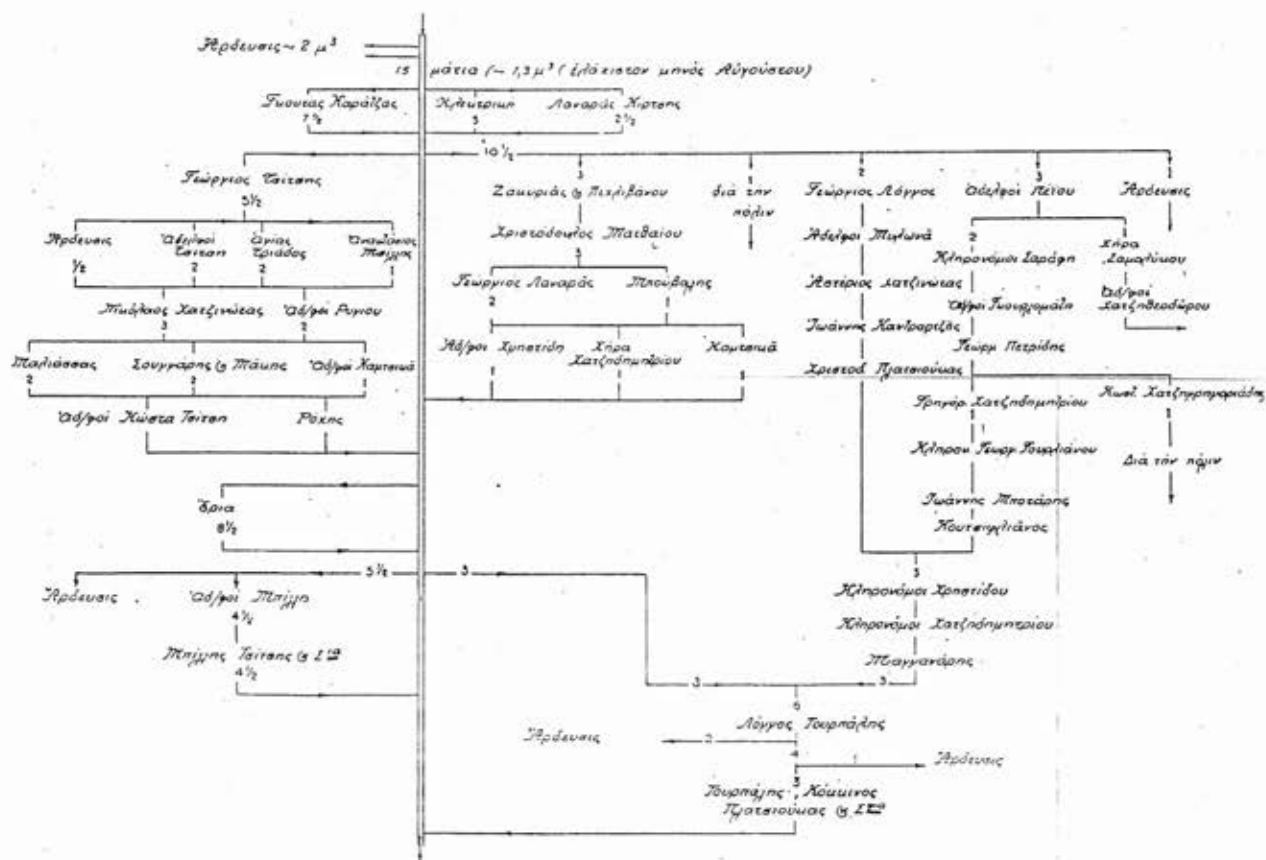
μονάδων κοντά σε υδατοπτώσεις.

Στη Μακεδονία, όπου βρίσκεται συγκεντρωμένο το μεγαλύτερο τμήμα του υδρενεργειακού πλούτου της χώρας, από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα πολλά εργοστάσια εγκαταστάθηκαν στο βάθος των υδατοπτώσεων, σε απόκρημνες χαράδρες, με

όλες τις δυσκολίες που είχε σαν συνέπεια αυτή η επιλογή, γιατί η τουρκική κυβέρνηση δεν επέτρεπε την παραγωγή και μεταφορά ηλεκτρικού ρεύματος μακριά από τους καταρράκτες!

Παρ' όλη την κακοδαιμονία της τουρκοκρατίας, όπως αναφέρει ο Δημ. Χατζόπουλος, «...εις την Μακεδονίαν είχαν δημιουργηθεί μία μικρά, αλλ' ανθηρή βιομηχανική προσπάθεια, της οποίας ιδρυταί ήσαν επιχειρηματίαι εκ της ευάνδρου πόλεως Ναούσης, με τον αμυγή ελληνικόν πληθυσμόν της. Πρώτοι αυτοί έσχον την έμπνευσιν να χρησιμοποιήσωσι ως κινητήριον δύναμιν τους περιφήμους καταρράκτας των υδατοπτώσεων του Βερμίου...». Όπως περιγράφει σε σχετική μελέτη του ο Κων/νος Γαλάτης το 1932 «...οι κάτοικοι της Νάουσας αποτελούν ίσως τον συμπαγέστερον βιομηχανικόν πληθυσμόν της Ελλάδος. Αυτοί εδημιούργησαν και τας βιομη-

Διάγραμμα κατανομής των υδάτων της Αράπιτσας στις βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις της πόλης.

χανίας της Εδέσσης και Βεροίας, αίτινες βασίζονται επί των υδραυλικών δυνάμεων του Βόδα και του Τριποτάμου...».

Ήδη από το 1875, σε περίοδο τουρκοκρατίας, έχουμε την ίδρυση του μεγάλου κλωστηρίου βάμβακος Λόγγου-Κύρτση και Τουρπάλη στη Νάουσα και ακολουθεί μια εντυπωσιακή βιομηχανική ανάπτυξη με την ίδρυση πολλών άλλων βαμβακοκλωστηρίων, εριουργιών και σχοινοποιείων στην ευρύτερη περιοχή Νάουσας, Βεροίας και Έδεσσας, με αντίστοιχη εκμετάλλευση των ποταμών Αράπιτσας, Τριποτάμου και Βόδα (Εδεσσαίου). Έτσι φτάνουμε το 1912 να έχουμε, μαζί με την Θεσσαλονίκη, όπου ιδρύονται 33 εργοστάσια (νηματοργεία, μηχανουργεία, αλευρόμυλοι, ζυθοποιεία, κεραμοποιεία, σαπωνοποιεία κλπ) συνολικά 58 εργοστάσια στη Μακεδονία που λειτουργούν με θερμική και υδραυλική δύναμη ισχύος 5.000 ίππων.

Μετά την απελευθέρωση, στις 29 Ιανουαρίου 1914, συστήνεται από 27 βιομηχάνους των σπουδαιότερων κλάδων ο «Σύνδεσμος Βιομηχάνων

Μακεδονίας» με σκοπό την επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν από τις νέες συνθήκες της αγοράς, νομοθεσίας και φορολογίας μετά την ένωση με την υπόλοιπη Ελλάδα. Ο πρόεδρος του Συνδέσμου το 1922, ο Ηρακλής Χατζηδημούλας, εισηγείται στην Κυβέρνηση την ορθολογική, συνολική εκμετάλλευση των υδατοπτώσεων του Βερμίου για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος που θα χρησιμοποιηθεί για τον φωτισμό των πόλεων και την κίνηση των βιομηχανιών, αντί για τους μικρούς υδροστρόβιλους που χρησιμοποιούσε κάθε ένα εργοστάσιο. Η εισήγηση περιείχε την άποψη των βιομηχάνων για την διαφύλαξη των κεκτημένων δικαιωμάτων τους στους ιδιόκτητους (?) καταρράκτες με δίκαιη αντιπαροχή ρεύματος.

Την ίδια χρονιά (1922) επιτροπή από μηχανικούς και ανώτερους υπαλλήλους του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας επισκέπτεται την περιοχή και υποβάλλει σχετική γενική μελέτη για τη σταδιακή υδροηλεκτρική εκμετάλλευση των υδατοπτώσεων. Παράλληλα συστήνεται στο Υπουργείο

γείο Γεωργίας ειδική Τεχνική Υπηρεσία υπό τη διεύθυνση του αξιόλογου υδραυλικού μηχανικού Άρη Τσαλίκη, που καταρτίζει πρόγραμμα εκμετάλλευσης και γενική μελέτη για την αξιοποίηση των υδάτων του ποταμού Αλιάκμονα, καθώς και νομοθετική διατύπωση της υδάτινης πολιτικής με το Ν.Δ. της 20-1-1923 «Περί ρεόντων υδάτων».

Ο Σύνδεσμος Βιομηχάνων Μακεδονίας, έχοντας κατανοήσει τη σημασία της αξιοποίησης του «λευκού άνθρακα», καταρτίζει το 1925, σε συνεργασία με την Εθνική Τράπεζα, τον «Ομίλον Εκμεταλλεύσεως Υδραυλικών Δυνάμεων Μακεδονίας» και ζητά από την Κυβέρνηση να επιτραπεί στον Όμιλο να προβεί σε ειδική μελέτη για τις υδατοπτώσεις του Βόδα, πράγμα που γίνεται το 1927 από τη Σουηδική εταιρεία Electro-Invest A.B.

Με βάση τη μελέτη αυτή ιδρύεται το «Ελληνικόν Υδροηλεκτρικόν και Χημικόν Συνδικάτον» με συμμετοχή της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, της Hellenic and General Trust του Λονδίνου και της Electro-Invest της Σουηδίας. Το Συνδικάτο υποβάλλει στην Κυβέρνηση το 1929 αίτηση ανάληψης οριστικής μελέτης εκτέλεσης και χρηματοδότησης των υδατοπτώσεων του Άγρα, με κεφάλαια του Σουηδικού Ομίλου και εγγύηση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας. Το 1930 υπογράφεται η σχετική σύμβαση, τον Μάρτιο ψηφίζεται στη Βουλή και παραμένει η επικύρωσή της από τη Γερουσία. Δυστυχώς όμως, η παγκόσμια οικονομική κρίση οδήγησε στη ματαίωση της οριστικής κύρωσης της σύμβασης για την κατασκευή ενός σημαντικού έργου που θα άλλαζε την πορεία εξέλιξης της περιοχής. Μόνο μετά από 22 χρόνια, το 1952, γίνεται νέα μελέτη της υδατόπτωσης του Άγρα και το 1954 η ΔΕΗ θέτει σε λειτουργία το πρώτο υδροηλεκτρικό εργοστάσιο με ισχύ 50.000 KW. Αντίστοιχα η ΔΕΗ παρέλαβε τις υδροηλεκτρικές πτώσεις της πόλης της Νάουσας, τις οποίες εξαγόρασε από τους αναδόχους.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το καθεστώς εκμετάλλευσης των υδραυλικών δυνάμεων που ίσχυε μέχρι το 1923, όπου λίγο ή πολύ εφαρμοζόταν οι διατάξεις του βυζαντινο-ρωμαϊκού δικαίου και τα τοπικά έθιμα. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με τον Β. Οικονομίδη στα «Στοιχεία αστικού δικαίου», 1931, αρθρ.119, υποσημ. 18 παρ. ε' «...επί των

μη πλοΐμων ποταμών, επί των χειμάρρων και των ρυάκων, ως μη δημοσίων, ουδέν δικαίωμα ιδιωτικής φύσεως έχει το δημόσιον. Μόνον το Κράτος εξασκεί επ' αυτών το της εποπτείας κυριαρχικόν δικαίωμα... Τα ύδατα λοιπόν ταύτα εισίν αδέσποτα μεν κοινής χρήσεως, δεκτικά όμως ιδιοκτησίας...»

Η εκμετάλλευση των υδάτων για κινητήρια δύναμη γινόταν από τις βιομηχανίες με βάση νομικά δικαιώματα (κυριότητας, δουλείας κλπ) που αποκτούσαν εθιμικά ύστερα από μακροχρόνια χρήση. Τα κεκτημένα δικαιώματα, αν και άγραφα συνήθως, έχουν παρ' όλα αυτά ισχύ τοπικής νομοθεσίας. Με αυτό το προνομιακό καθεστώς όμως δεσμεύονταν από τις βιομηχανίες πολλές υδατοπτώσεις, ειδικά στη Μακεδονία, για την παραγωγή μικρής μόνο ενέργειας, για δική τους χρήση. Με τη νέα νομοθεσία του 1923 (Ν.Δ. της 17-7-1923) αναγνωρίζεται ως «αυτοτελές εμπράγματον δικαίωμα» του Δημοσίου η εκμετάλλευση των ρεόντων υδάτων με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, χωρίς να θίγονται όμως τα δικαιώματα των βιομηχανιών για παραγωγή ενέργειας για δικιά τους χρήση, όταν δεν πρόκειται να παράγεται ηλεκτρική ενέργεια! Στην ουσία δηλαδή δεν αλλάζει σημαντικά το γεγονός της δέσμευσης των υδατοπτώσεων με μειωμένο βαθμό απόδοσης από διάφορες μικρές ή μεγάλες βιομηχανικές μονάδες.

Μια σχηματική κατανομή της χρήσης των υδάτων στην πόλη της Νάουσας μας δίνει το διάγραμμα εκείνης της εποχής που δημοσιεύουμε, όπου η ποσότητα του νερού μετρίεται σε «μάτια» (ένα «μάτι» αντιστοιχεί στην κίνηση μιας μυλόπετρας με πτώση περίπου 5 μ., δηλαδή παροχή 130 λίτρα/δευτερόλεπτο). Αντίστοιχα στις τοπικές συμφωνίες της Βέροιας οι παροχές ορίζονται με βάση τη μονάδα «τσάπα», που δηλώνει την παροχή ανοίγματος με τσάπα σε χωμάτινο φράγμα και ισοδυναμεί με 60 λίτρα /δευτερόλεπτο.

Η φθίνουσα πορεία της βιομηχανικής ανάπτυξης της Κ. Μακεδονίας είναι γνωστή σε όλους μας. Ήδη πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μεταφέρεται από τη Νάουσα στην Αθήνα η μεγάλη εριουργία των Αφών Λαναρά και το ίδιο κάνουν πολλές άλλες βιομηχανίες. Αυτό που προκαλεί κατάπληξη είναι πόσο νωρίτερα είχαν εντοπιστεί

τα αίτια της παρακμής και είχαν γίνει προτάσεις για την αντιμετώπισή της. Όπως αναφέρει σε δημοσίευσή του στον Οικονομικό Τύπο το 1940 ο Δημ. Χατζόπουλος, τα βασικά αίτια είναι:

Α. Τα δυσβάσταχτα και αναχρονιστικά διαπύλια τέλη που ανεβάζουν το κόστος των επαρχιακών προϊόντων στην πρωτεύουσα.

Β. Τα μεγάλα έξοδα μεταφοράς από την επαρχία προς το κέντρο.

Γ. Τα πλεονεκτήματα της πρωτεύουσας σε φτηνές πρώτες ύλες, βοηθητικά υλικά και ανταλλακτικά μηχανημάτων.

Δ. Το μικρότερο κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας και γενικά της κινητήριας δύναμης (πχ για την τιμή του ρεύματος 1:3).

Ε. Η ευνοϊκότερη πιστωτική πολιτική των τραπεζών.

Στ. Η συγκέντρωση του 1/7 του πληθυσμού στην περιοχή της πρωτεύουσας, με αποτέλεσμα και μεγαλύτερο καταναλωτικό κοινό, αλλά και

ευκολότερη εξεύρεση φθηνότερου εργατικού δυναμικού.

Ζ. Η ευχέρεια της επίλυσης όλων των ζητημάτων που ανακύπτουν κάθε φορά, οικονομικών, φορολογικών, αγορανομικών, διοικητικών με ένα απλό τηλεφώνημα ή μια προσωπική επίσκεψη στην αρμόδια υπηρεσία, 'όταν για την ίδια υπόθεση οι άτυχοι επαρχιώτες είναι υποχρεωμένοι να κατέρχονται στην Αθήνα σπαταλώντας χρόνο και χρήμα για ασήμαντους πολλές φορές λόγους!

Αυθόρμητα έρχεται στο νου μας η σκέψη ότι δεν έχουν αλλάξει πολύ μερικές συνθήκες μετά από τόσο χρόνια!

Όμως ας σταθούμε λίγο στον παράγοντα της φτηνής ενέργειας από τις υδατοπτώσεις και ας ρίξουμε μια ματιά στα στοιχεία που δίνουν οι μελέτες της εποχής εκείνης. Όπως αναφέρει σε δημοσίευσή του στα Τεχνικά Χρονικά (τεύχος 23-24 του 1932) ο Κων/νος Γαλάτης, η ετήσια διαθέσι-

Το σχοινοποιείο της Έδεσσας «Καναβουργείον Α.Ε.».

μη ενέργεια από την εκμετάλλευση των πτώσεων ανέρχεται για την Έδεσσα στις δύο θέσεις του Άγρα και του Εδεσσαίου σε 90.000.000 ΧΒΩ, για την Αράπιτσα της Νάουσας σε 45.000.000 ΧΒΩ και για τον Τριπόταμο της Βέροιας σε 51.000.000 ΧΒΩ, ενώ στην ίδια τάξη μεγέθους κινούνται οι εκτιμήσεις του Γραφείου Μελετών Υδραυλικών Έργων του Υπουργείου Συγκοινωνιών και διάφορες μελέτες ηλεκτρολόγων μηχανικών κατά τη δεκαετία του 1940 (Γ. Πεζόπουλος, Μ. Πεσκινίδης, Θ. Ραντόπουλος και Π. Κουβέλης). Η ενέργεια αυτή υπερκαλύπτει τις τοπικές ανάγκες, αλλά ακόμα και τη ζήτηση προς τη Θεσσαλονίκη.

Η ΥΔΡΟΚΙΝΗΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟ ΤΗΣ ΕΔΕΣΣΑΣ «ΚΑΝΝΑΒΟΥΡΓΕΙΟ Α.Ε.»

Μέσα στο γενικό πλαίσιο που διαγράφηκε παραπάνω σχετικά με την υδροκίνηση ως ζωτικό παράγοντα για τη βιομηχανική ανάπτυξη στην περιοχή, ας δούμε από κοντά, πιο συγκεκριμένα στο παράδειγμα ενός εργοστασίου κατασκευής σχοινιών από κάνναβη, πώς τέλος πάντων έπαιρ-

Η βασική τροχάλια που μεταδίδει την κίνηση στον κεντρικό άξονα του εργοστασίου

νε σάρκα και οστά η εκμετάλλευση μιας υδατό-πτώσης για παραγωγή ενέργειας για κίνηση.

Όπως αναφέρθηκε και σε άλλο σημείο, η ύπαρξη σημαντικής πτώσης αποτέλεσε καθοριστικό κριτήριο για το σημείο όπου κτίστηκε το εργοστάσιο, αψηφώντας άλλες δυσκολίες, που στις μέρες μας σίγουρα θα είχαν άλλη βαρύτητα, όπως η πρόσβαση και η διακίνηση των πρώτων υλών (και των προϊόντων) σε έδαφος με τόσο μεγάλες κλίσεις. Έτσι λοιπόν βλέπουμε το κτίριο παραγωγής σε ένα πλάτωμα σε βάθος 80 περίπου μέτρων, εξασφαλίζοντας μια πολύ ικανοποιητική πτώση. Το επόμενο βήμα είναι η διευθέτηση της πορείας του νερού, που αρχίζει στο ψηλότερο σημείο του οικοπέδου και αποτελεί από μόνο του ένα σημαντικό τεχνικό έργο, με κανάλια παράκαμψης της φυσικής ροής, σύρτες για τη ρύθμιση της ποσότητας και της κατεύθυνσης του νερού και σχάρες κατακράτησης των διαφόρων αντικειμένων που παρασέρνει το νερό, όπως κλαδιά, πέτρες, κομμάτια υφάσματος, σκουπίδια κλπ, που θα μπορούσαν να προκαλέσουν βλάβη στα πτερύγια της τουρμπίνας. Το νερό συγκεντρώνεται σε μια μικρή δεξαμενή, όπως ακριβώς η στέρνα στους νερόμυλους και από εκεί, με σύρτη, οδηγείται σε έναν μεταλλικό αγωγό από έλασμα πάχους 5 χλστ. που έχει διάμετρο 60 εκ. και τροφοδοτεί την τουρμπίνα σε απόσταση 120 μ. Ο αγωγός για να παρουσιάζει τις λιγότερες απώλειες ακολουθεί κατά το δυνατόν ευθύγραμμη πορεία και έχει σταθερή κλίση, που τον αναγκάζει άλλοτε να είναι υπόγειος και άλλοτε να στηρίζεται σε πέτρινα υποστυλώματα, ύψους μέχρι 10 μ. Στο σταθμό διευθέτησης του νερού βρίσκεται κτισμένο ένα φυλάκιο για τον υπεύθυνο που κάνει τις ρυθμίσεις παροχής σύμφωνα με τις ανάγκες του εργοστασίου, ύστερα από συνεννόηση με ηχητικά σήματα κωδικοποιημένα (1 σφύριγμα = πιο πολύ, 2 σφυρίγματα = πιο λίγο κλπ).

Ο χώρος όπου βρίσκεται εγκατεστημένη η τουρμπίνα, η καρδιά του εργοστασίου, είναι διαμορφωμένος ανάλογα με τη μεγάλη σημασία που έχει: Η διάταξη του υδροστροβίλου είναι μελετημένη με λεπτομέρεια και βασίζεται σε σχέδια του κατασκευαστή, ενώ υπάρχει εγκατάσταση γερανογέφυρας για την επισκευή και τη συντήρηση. Στον τοίχο υπάρχει ξύλινο ταμπλό

Ο κεντρικός προσαγωγός σωλήνας που οδηγεί το νερό στην τουρμπίνα

με τα απαραίτητα εργαλεία και όλα τα ελεύθερα τμήματα που περιστρέφονται μεταδίδοντας την κίνηση προστατεύονται με μεταλλικά κάγκελα για αποφυγή ατυχημάτων. Η υπάρχουσα τουρμπίνα είναι τύπου Francis, κατασκευής 1939, του οίκου VEVEY και ισχύος 400 ίππων και αντικατέστησε τις 2 αρχικές τουρμπίνες του 1912, η μία τύπου Francis του ίδιου κατασκευαστή, ισχύος 190 ίππων – 830 στρ/λεπτ. και η άλλη τύπου Pelton, 180 ίππων – 200 στρ/λεπτ. αντίστοιχα. Οι δύο προγενέστερες τουρμπίνες βρίσκονται πεταγμένες σε υπαίθριο χώρο.

Ο σημερινός υδροστρόβιλος είναι πολύ καλά συντηρημένος και ήταν σε λειτουργία μέχρι το 1968. Έδινε κίνηση με φαρδύ ιμάντα σε μεγάλες τροχαλίες πλάτους 60 εκ. και διαμέτρου 2.40 μ. που κινούσαν με τη σειρά τους κατά μήκος του εργοστασίου όλες τις μηχανές παραγωγής. Ο τρόπος αυτός μετάδοσης της κίνησης (τρانσμισιόν) καθόριζε τη διάταξη των μηχανών μέσα στο χώρο παραγωγής και δεν επέτρεπε μεγάλη

ευελιξία, καθώς κάθε μηχανή έπαιρνε κίνηση με ιμάντα από τον κεντρικό άξονα που διέτρεχε όλο το μήκος του κτιρίου.

Εκτός από την κίνηση των μηχανών ο υδροστρόβιλος ήταν συνδεδεμένος με ηλεκτρογεννήτρια και φρόντιζε για την ηλεκτροδότηση, κυρίως τον ηλεκτροφωτισμό του εργοστασίου. Τη διανομή του ρεύματος αναλάμβανε ένας μarmάρινος ηλεκτρολογικός πίνακας με ασφάλειες, διακόπτες και τα σχετικά ενδεικτικά όργανα.

Η τουρμπίνα δέχονταν διαφορετικό φορτίο, ανάλογα με τον αριθμό των μηχανών που ήταν σε λειτουργία στην παραγωγή και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αυξομείωση των στροφών της, επομένως και την αυξομείωση των στροφών των υπόλοιπων μηχανών παραγωγής. Το ανεπιθύμητο αυτό αποτέλεσμα αντιμετωπιζόταν από έναν ογκώδη μηχανισμό για την αυτόματη ρύθμιση των στροφών, που φρόντιζε να διατηρεί μια προκαθορισμένη ταχύτητα περιστροφής της τουρ-

Αποψη του εσωτερικού του σχοινοποιείου.

σύρτη. Στον τοίχο βρίσκεται ακόμη ο ηλεκτρολογικός πίνακας διανομής του ρεύματος.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι λίγο πριν το οριστικό σταμάτημα της λειτουργίας του εργοστασίου εγκαταστάθηκαν ισχυρότατοι ηλεκτροκινητήρες με σκοπό την αντικατάσταση των υδροστροβίλων, κατά μία εκδοχή με την πίεση της ΔΕΗ, ως μοναδικού δικαιούχου παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, που έβαζε φραγμούς στη χρήση των υδατοπτώσεων από μεμονωμένες βιομηχανίες.

μπίνας. Η εντυπωσιακή ισχύς της τουρμπίνας (400 HP) απαιτούσε βελτιωμένο σύστημα λίπανσης και ψύξης των εδράνων του άξονά της που γύριζε σχεδόν όλο το 24ωρο.

Μια μικρότερη τουρμπίνα τύπου Pelton, ισχύος 28 ίππων – 170 στρ/λεπτ. είναι εγκατεστημένη έξω από τον χώρο του μηχανουργείου και φροντίζει για την κίνηση των εργαλειομηχανών καθώς και για ένα τμήμα του ηλεκτροφωτισμού με μια μικρή γεννήτρια ρεύματος. Έχουμε αντίστοιχα κι εδώ προσαγωγή του νερού με μικρότερο αγωγό διαμέτρου 25 εκ., ενώ η ρύθμιση των στροφών γίνεται με απλή αλλαγή της παροχής από το

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το νομικό καθεστώς έχει αλλάξει σχετικά πρόσφατα (Νόμος 1559/85) και τώρα πια επιτρέπεται η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος από ιδιώτες και Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τόσο για

Ο κεντρικός άξονας μετάδοσης της κίνησης με τις κατάλληλες τροχαλίες

ίδια χρήση όσο και για πώληση του προς τη ΔΕΗ, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Ίσως οι νέες αυτές συνθήκες δώσουν τη δυνατότητα για αξιοποίηση των μικρών υδατοπτώσεων που παλιότερα κινούσαν τα εργοστάσια. Αξίζει μια διερεύνηση της τεχνικής κατάστασης συγκροτημάτων υδροστροβίλων, όπως αυτό που αναφέρθηκε πιο πάνω, με στόχο την πιθανή επαναλειτουργία τους για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, π.χ. για ηλεκτροφωτισμό των δήμων. Δεν είναι μόνον η οικονομική πλευρά του θέματος που θα μπορούσε να προκαλέσει το ενδιαφέρον, αλλά πιο πολύ η προσπάθεια αξιοποίησης μιας πηγής ενέργειας φιλικής προς το περιβάλλον.

Αντίστοιχες προσπάθειες έχουν ξεκινήσει εδώ και πολλά χρόνια σε άλλες χώρες, όπως για παράδειγμα στη Γερμανία και συγκεκριμένα στο κρατίδιο της Βαυαρίας, με το πλούσιο υδρευγειακό δυναμικό. Σύμφωνα με στατιστικές του 1984, λειτουργούν πάνω από 4.000 μικρές μονάδες παραγωγής μέχρι 500 KW (περίπου 750 ίππους) με ετήσια παραγωγή 825 εκατομ. ΧΒΩ, περισσότερο δηλαδή από το διπλάσιο της ετήσιας παραγωγής του υδροηλεκτρικού εργοστασίου του Άγρα.

Σήμερα στην περιοχή η έννοια της υδροκίνησης είναι συνυφασμένη με τη ΔΕΗ που έχει σε λειτουργία 3 μόνο σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ο μεγαλύτερος στον Άγρα, με ισχύ 50.000 KW, στον Εδεσσαίο με 18.000 KW και στο παλιό εργοστάσιο «ΒΕΡΜΙΟ» στη Βέροια, με 1.800 KW μόνο, ενώ έχει τεθεί εκτός λειτουργίας για οικονομικούς κυρίως λόγους ένας σταθμός παραγωγής στη Νάουσα και ένας έξω από τη Βέροια το 1975.

Πέρα από αυτή την αξιοποίηση του «λευκού άνθρακα» βρέθηκε στην περιοχή κάτω από τους καταρράκτες της Έδεσσας ένας αγρότης με μια πολύ απλή εγκατάσταση που καλύπτει τις δικές του ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια και σήμερα υπάρχουν μερικές ακόμη παρόμοιες περιπτώσεις μικρών ιδιωτικών επιχειρήσεων που κάνουν χρήση των «ρεόντων υδάτων» για παραγωγή ενέργειας που πωλούν στη ΔΕΗ.

Τώρα σε ότι αφορά στην ορθολογική χρήση του υδάτινου δυναμικού υπάρχει ο αντίλογος

στην άποψη που θέλει μεγάλα φράγματα, τεχνητές λίμνες και μονάδες υψηλής απόδοσης. Σήμερα υπάρχει η εμπειρία των επιπτώσεων από έργα τόσο μεγάλης κλίμακας με απρόβλεπτες εξελίξεις, υπάρχει το δεδομένο της σταδιακής μείωσης της στάθμης των νερών, ειδικά και στην περιοχή μας, που ανατρέπει την αρχική αισιόδοξη πρόβλεψη για μεγάλες εγκαταστάσεις και δημιουργεί προβλήματα σε εποχές που τα νερά δεν επαρκούν για τις αρδεύσεις. Έτσι λοιπόν το παράδειγμα της επαναλειτουργίας μικρών μονάδων σε άλλες χώρες δεν αποτελεί μια επιστροφή στο χρόνο με ρομαντική διάθεση, αλλά μια βιώσιμη ρεαλιστική λύση σε μια εποχή με έντονα οικολογικά προβλήματα.

Στο πλαίσιο επανάχρησης ορισμένων βιομηχανικών κτιρίων μπορεί να ενταχθεί η αποκατάσταση υδροστροβίλων που θα κριθούν κατάλληλοι, με την πολύτιμη συμβολή ανθρώπων που έχουν δουλέψει παλιότερα σε αντίστοιχες μονάδες και με τη συνεργασία και άλλων ενδιαφερομένων φορέων. Η προσπάθεια για την καταγραφή και αξιολόγηση ενός παρόμοιου μηχανολογικού εξοπλισμού προσκρούει βέβαια σε αρκετά εμπόδια, με κύριο πρόβλημα τη φθορά του χρόνου και μαζί μ' αυτή την απώλεια στοιχείων σημαντικών για μια ολοκληρωμένη άποψη της λειτουργίας του. Ωστόσο, διάσπαρτες πληροφορίες, πεταμένα σχέδια, εμπειρίες παλιών εργαζομένων σε σχέση με τις βλάβες και τη συντήρηση των μηχανημάτων μπορούν να ανασυνθέσουν την εικόνα για την κατάσταση των συνθηκών που επικρατούσαν. Κι αυτό είναι πολύτιμο όχι μόνο για την κατανόηση της τεχνικής πλευράς του θέματος, που αργά ή γρήγορα θ' αποκαλυφθεί, όσο για την αναζήτηση των σχέσεων που επικρατούσαν τότε ανάμεσα στον άνθρωπο και την τεχνολογία της εποχής.

Έτσι μπορεί ένα τμήμα της παραγωγής ενέργειας να γίνει ζωντανός κρίκος για την ιστορία της βιομηχανίας σε μια περιοχή που αποτέλεσε ένα σημαντικότερο παραγωγικό κέντρο.

(Σημ. Οι φωτογραφίες του «Κανναβουργείου είναι από το αρχείο του Αλεξ. Οικονόμου)

ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Γράφει ο Θωμάς Γαβριηλίδης
Φιλολόγος

1. ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΥΣ

Πώς περνούν τα χρόνια! Ξανακοιτώντας τα περιεχόμενα της ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ (τεύχος 78 του 1997) είδα ότι και πριν από είκοσι χρόνια, το 1991, είχα ασχοληθεί με τους αρχαίους Μακεδόνες ποιητές σε δύο σημειώματα, στα τεύχη 54 και 57, με αφορμή τα σχετικά δημοσιεύματα του Κορίνθιου συγγραφέα Βασιλείου Λαζανά.

Ο πολυγραφότατος Βασίλειος Λαζανάς κατόρθωσε να φέρει σε πέρας το πολύμοχθο έργο της μετάφρασης και του σχολιασμού των επιγραμμάτων που περιέχονται στην Ελληνική Ανθολογία, τη γνωστή και ως Παλατινή, μέσα στα χρόνια 1989-1994 (έργο ζωής) και είχε την καλοσύνη να μου προσφέρει το πολύτομο και πολύτιμο έργο του ανταποκρινόμενος γενναιόδωρα σε κάποια μικρή δική μου φιλολογική προσφορά.

Τύχη αγαθή θέλησε μαζί με το έργο που προανέφερα να αποκτήσω και την αγγλική έκδοση της Ελληνικής Ανθολογίας, οπότε από κάποια παράλληλη ανάγνωση των δύο κειμένων διαπίστωσα μερικές διαφορές, όπως αυτή π.χ. που υπάρχει στους τελευταίους στίχους του «Στέφανου» του Φίλιππου του Θεσσαλονικιού, την οποία θα σχολιάσω παρακάτω.

Οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στα κείμενα της Ελληνικής Ανθολογίας στις νεότερες εκδόσεις της (Αγγλική, Γαλλική, Γερμανική) αποτέλεσαν την αφορμή να καταπιαστώ και 'γω με την απόδοση σε έμμετρο ελληνικό λόγο κάποιων από τα επιγράμματα που περιέχονται σ' αυτήν, όσα με συγκίνησαν ιδιαίτερα.

Ήδη έχω δημοσιεύσει στον ημαθιώτικο τύπο

κάμποσα επιγράμματα διαφόρων ποιητών, κατά προτίμηση Μακεδόνων, επειδή αυτοί είναι οι λιγότερο, όπως νομίζω, γνωστοί στο ευρύ ελληνικό αναγνωστικό κοινό, ενώ δεν είναι καθόλου λιγότερο αξιόλογοι από τους άλλους Έλληνες συμπατριώτες τους.

Το σημερινό μου σημείωμα (το πρώτο της νέας μου σειράς), είναι αφιερωμένο στον Φίλιππο το Θεσσαλονικιό, επειδή αυτός εκτός από επιγραμματοποιός υπήρξε και συγγραφέας ποιητικής Ανθολογίας με τον τίτλο «Στέφανος», της οποίας το έμμετρο προοίμιο παρουσιάζω στη συνέχεια σε έμμετρη επίσης δική μου απόδοση.

«ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΣ»

1. *Ανθεά σοι δρέψας Ελικώνια, και κλυτοδένδρου*
2. *Πιερίης κείρας πρωτοφύτους κάλυκας,*
3. *και σελίδος νεαρής θερίσας στάχυν, αντανέπλεξα*
4. *τοις Μελεαγρείοις ως ίκελον στεφάνοις.*
5. *Αλλά παλαιότερων ειδώς κλέος, εσθλὲ Κάμιλλε,*
6. *γνώθι και οπλοτέρων την ολογοστιχίν.*
7. *Αντίπατρος πρέψει στεφάνω στάχυν, ως δε κόρυμβος*
8. *Κριναγόρας, λάμψει δ' ως βότρυν Αντίφιλος,*
9. *Τύλλιος ως μελίλωτον, αμάρakon ὡς Φιλόδημος,*
10. *μύρτα δ' ο Παρμενίων, ως ρόδον Αντιφάνης,*
11. *κισσός δ' αавтоμέδων, Ζωνάς κρίνα, δρυν Βιάνωρ,*
12. *Αντίγονος δ' ἐλάη, και Διόδωρος ίον.*
13. *Εύκνον δάφνη, συνεπιπλεκτούς δε περισσοῦς*

14. *είκασον οἷς ἐθέλεις ἀνθῆσιν ἀρτιφύτοις.*

**«ΣΤΕΦΑΝΟΣ» ΦΙΛΙΠΠΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΑ**

1. Αφού για χάρη σου έδρεψα λουλούδια
Ελικώνα
2. κι έκοψα της ωριόδενδρης μπουμπούκια
Πιερίας
3. και κάποιο στάχυ θέρισα από νεαρή σελίδα
4. με του Μελέαγρου έπλεξα παρόμοιο στεφάνι.
5. Αλλά, λαμπρέ μου Κάμιλλε, τη δόξα μιας και
ξέρεις
6. των πιο παλιών, ας μάθεις και πιο νέων λίγους
στίχους.
7. Μεσ' στο στεφάνι ο Αντίπατρος σαν στάχυ θα
φαντάξει
8. και σαν το άνθος του κισσού κοντά του ο
Κριναγόρας.
9. Θα λάμπει ο Αντίφιλος τσαμπί από σταφύλι
10. και σαν τριφύλλι ο Τύλλιος πού 'χ' ευωδιά σα
μέλι.
11. Θα λάμπει κι ο Φιλόδημος όπως η
μαντζουράνα
12. σα μύρτα ο Παρμενίωνας, σα ρόδο ο
Αντιφάνης,
13. κισσός ο Αυτομέδοντας και ο Ζωνάς σαν
κρίνα,
14. βαλανιδιά ο Βιάνορας, ο Αντίγονος λιοδένδρι
15. 15. και σα βιολέτα ο Διόδωρος θα λάμπει στο
στεφάνι.
16. Παρόμοιασε τον Εύηνο με το δενδρί της
δάφνης
17. κι όσους μεσ' στο στεφάνι μου θα βρεις
πλεγμένους άλλους
18. παρόμοιασέ τους μ' όποιους θες ανθούς
νιοφυτευμένους.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Ο Φίλιππος ο Θεσσαλονικιός, όπως γράφει στους πρώτους στίχους του προοιμίου του, ακολουθώντας το παράδειγμα του Μελέαγρου του Γαδαρηνού συνέγραψε και αυτός ποιητική Ανθολογία και μάλιστα ομότιτλη με την Ανθολογία εκείνου, η οποία ονομαζόταν επίσης «Στέφανος» (= στεφάνι από ποιητές- άνθη).

2. Ο Μελέαγρος γεννήθηκε στα Γάδαρα της

Συρίας κατά την εικοσαετία 140-120 π.Χ. και πέθανε στην Κω το 60 π.Χ., όπου δέκα χρόνια πριν από το θάνατό του είχε εκδόσει τον «Στέφανό» του, στον οποίο είχε ανθολογήσει ποιητές από τον έβδομο προχριστιανικό αιώνα μέχρι τα χρόνια τα δικά του. Παράρτημα, κατά κάποιο τρόπο, του μελεαγρικού Στεφάνου είναι ο «Στέφανος» του Φιλίππου του Θεσσαλονικιού στον οποίο περιλαμβάνονται ποιητές σύγχρονοί του (1ος αι. Μ.Χ.) και λίγο προγενέστεροί του.

3. Όπως ο Μελέαγρος αφιέρωσε την Ανθολογία του στο φίλο του Διοκλή, που ήταν Μαγνήσιος φιλόσοφος, έτσι και ο Φίλιππος αφιέρωσε το δικό του έργο στο δικό του φίλο, τον ύπατο Κάμιλλο (L. Arrundius Camillus Scribonianus).

4. Για τους δύο πρώτους ποιητές, από τους δεκατρείς που αναφέρει ο Φίλιππος στο προοίμιο του ονομαστικά, χρησιμοποιεί το ρήμα πρέψει (γ' ενικ, προσ. μέλλοντος του ρήματος πρέπω) ενώ για τους επόμενους δέκα το ρήμα λάμπει (γ. ενικ. προσ. μέλλοντος του ρήματος λάμπω).

5. Για τον δέκατο τρίτο, τον Εύηνο, και για όσους άλλους έχει ανθολογήσει, αλλά δεν τους αναφέρει ονομαστικά στο προοίμιο του, χρησιμοποιεί, σύμφωνα με την αγγλική έκδοση της Ελληνικής Ανθολογίας, την οποία έχει υπόψη του ο γράφων το σημείωμα αυτό, την προστακτική είκασον (β' ενικ. προσ. προστακτικής αορίστου του ρήματος εικάζω, ενώ στην έκδοση της Ε.Α., που είχε υπόψη του ο Βασίλειος Λαζανάς, υπάρχει η προστακτική συνεπίπλεκε (β' ενικ. προσ. προστ. ενεστώτα του ρήματος συνεπιπλέκω).

6. Για να γίνει πιο εύκολα και πιο σύντομα κατανοητή η διαφορά στο πρωτότυπο κείμενο και την μετάφραση παρουσιάζω στη συνέχεια του δύο τελευταίους στίχους του προοιμίου του Φιλίππου του Θεσσαλονικιού, όπως έχουν στο έργο του Βασιλείου Λαζανά και στο δικό μου πόνημα:

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Στιχ.

13. *Εύηνω δάφνην συνεπίπλεκε, τους δε περισ-
σούς*

14.εἴκασον οἷς ἐθέλεις ἀνθεσὶν ἀρτιφύτοις.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΛΑΖΑΝΑ

Στιχ.

13.Ανάπλεξα και δάφνη για τον Εύηνο. Τους άλλους

14. με λουλούδια νιοφύτρωτα παρόμοιασά όποια να 'ναι

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

13.Εύηνος δάφνη, συνεπιπλεκτούς δε περισσούς

14. Εἴκασον οἷς ἐθέλεις ἀνθεσὶν ἀρτιφύτοις.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Θ.Γ.

15.Παρόμοιασε τον Εύηνο με το δενδρί της δάφνης

16.κι όσους μεσ' στο στεφάνι μου θα βρεις πλεγμένους άλλους

17.παρόμοιασέ τους μ' όποιους θες ανθούς νιοφυτευμένους.

7. Στην αρχή του προτελευταίου στίχου (του 13^{ου}) ο Φίλιππος άλλαξε και σύνταξη και ρήμα και προκάλεσε, όπως φαίνεται κάποια σύγχυση στους αντιγραφείς του. Έτσι προέκυψαν δύο

εκδοχές. Σύμφωνα με τη μία το ρήμα είναι «συνεπίπλεκε», το υποκείμενο εσύ (Κάμιλλε), ενώ σύμφωνα με την άλλη το ρήμα είναι «εἴκασον», το υποκείμενο επίσης το εσύ (Κάμιλλε) και τα αντικείμενα Εύηνον (αιτιατική, άμεσο) και δάφνη (δοτική, έμμεσο).

Αξίζει να σημειωθεί ότι στη μια περίπτωση έχουμε ένα ρηματικό επίθετο σε πτώση αιτιατικής πληθυντικού, «συνεπιπλεκτούς», ενώ στη θέση του, στην άλλη περίπτωση, έχουμε μια προστακτική «συνεπίλεκε» και το άρθρο της αιτιατικής «περισσούς' τους περισσούς».

8. Η σχολαστικότητα στις λεπτομέρειες χρησιμοποιήθηκε από τον γράφοντα σκόπιμα για να πάρουν και οι μη φιλόλογοι μια γεύση του τι αντιμετωπίζουν όσοι αναλαμβάνουν να εκδώσουν κάποιο αρχαίο ή βυζαντινό χειρόγραφο και όσοι αποφασίζουν να το μεταφράσουν.

Σαν ανταμοιβή έρχεται, όταν έρχεται, η ικανοποίηση ότι καταφέραμε να διεισδύσουμε στη σκέψη του αρχαίου μας προγόνου και να αρθρώσουμε σωστά το λόγο του.

Συνεχίζεται

Επειδή καποιοι φίλοι ρωτούν...

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ο λόγιος

Ο Αναστάσιος, γιος του Μιχαήλ, ο επονομαζόμενος και Λόγιος, γεννήθηκε στη Νάουσα της Μακεδονίας στα τέλη του 17ου αι. Στη γενέθλια πόλη έλαβε τα εγκύκλια μαθήματα και στη συνέχεια μετέβη στη Γερμανία για ανώτερες σπουδές. Περιόδευσε σε διάφορα μέρη της Ευρώπης και περιέλαβε τις εντυπώσεις του στο βιβλίο του «Περιηγητικόν Πυκτάκιον» που εκδόθηκε στο Άμστερνταμ το 1706. Υπήρξε βαθύς γνώστης της Ελληνικής και της Εβραϊκής γλώσσας και φημισμένος ρήτορας. Η Ακαδημία του Βερολίνου εκτιμώντας την έξοχη παιδεία του και το ποικίλο συγγραφικό του έργο τον αναγόρευσε μέλος της.

Ο ΝΟΝΗΣ Ο ΠΙΠΑΣ

ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟ

του Γιώργου Κούλη

Ο αγαπητός φίλος Κώστας Κούλης είχε την καλοσύνη να μας στείλει μερικά «ξεχασμένα» μονόπρακτα θεατρικά κείμενα του εξαδέλφου του Γιώργου Κούλη που γράφτηκαν το 1975. Ανάμεσά τους και αυτό που δημοσιεύουμε παρακάτω, για το οποίο ο Κώστας σημειώνει: «Πρόκειται για πραγματικό περιστατικό. Ο νόνης ο Πίπας είναι ο Φίλιππος Αρνής, προπάππος μου (πατέρας της γιαγιάς μου Ελένης Κούλη) και περιγράφονται οι τελευταίες στιγμές του, όπως τις είχε διηγηθεί ο άλλος ήρωας του έργου, ο θείος μου Φίλιππος Κούλης (που είχε πάρει και το όνομά του). Ο Λάζος, που αναφέρεται, είναι ο πατέρας μου και ο Νικηφόρος θείος μου. Η θεία Μίνα κάποια γειτόνισσα, επίσης υπαρκτό πρόσωπο, που όμως δεν ξέρουμε το επίθετό της».

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Νόννης Πίπας

Θεία Μίνα (μια γειτόνισσα)

Φύλιππας (εγγονός του νόνη)

Λάζος – Νικηφόρος (αδελφοί του Φύλιππα)

Γυναίκα Α – Γυναίκα Β – Γέρος

Φωνές γειτόνων

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Νάουσα. Ένα δωμάτιο με τζάκι. Στα 1920.

Ο νόνης ο Πίπας στο στρώμα δίπλα στο τζάκι. Πάνω από ογδόντα χρόνων. Βογγάει, άρρωστος. Η θεία η Μίνα καθιστή, στην άλλη κόχη, εβδομηντάρα, σιάχνει το τσεμπέρι της. Ο Φύλιππας, δώδεκα - δεκατριών χρόνων ζωηρεύει τη φωτιά του τζακιού με μια φουσούνα).

Η θεία η Μίνα: Άιντι, ιγώ δα παγαίνου.

Ο Νόννης: Μαρή κάτσι. Δε δα κοιμηθώ. Τι, τα στοιχειά φοβάσι απού νύχτουςιν;

Η θεία η Μίνα: Του στοιχειό να φουβηθεί στοιχειά;

Φύλιππας: Κάτσε θεία, θα βράσω τραχανά για το Νόνη. Να πάρεις μια ρουφιξιά και συ.

Ο Νόννης: Αρά τραχανά να ρουφήξει η Μίνα; Κανά αρακί να τη δόσεις, α! Αυτό δα τη χουρτάσει.

Η Θεία η Μίνα: Λέλε, αντίχριστι! Ιγώ αρακί; Μούνγκι τη μετάλιπι πίνου.

Ο Νόννης: Μιταλαβαίνεις κανά- δυο βουλές την ημέρα.

Η θεία η Μίνα : Ουμιλάει κι' ου αναμάρτητους. Ισύ του νιρό μονάχα όταν πλένεις τα ποδάρια σου του γλέπεις.

(Ο Νόννης βογγάει, χασμουριέται, κουκουλώνεται με τη φλοκάτη).

Φύλιππας: Νόνη, θα κοιμηθείς;

Ο Νόννης: Ουμιλάτε σεις. Ιγώ έτσι α δα τουν πάρου λίγου. Ουμιλάτε' σεις. Σα σε αγρυπνία στην εκκλησία... Οι μπάμπες στου στασίδι...(Ροχαλίζει).

Η θεία η Μίνα: Βαρείά τουν πίνιν. Άι καληνύχτα, Φύλιππα, δα φύγου κ' ιγώ.

Φύλιππας: *(Βιαστικά)* Κάτσε θεία, θα βράσω τον τραχανά, να φας κι' εσύ... Ποιος σε περιμέ-

νει στο σπίτι; Κάτσε λίγο γιατί...Ο Νόνης δε με φαίνεται καλά. Βογγάει από νωρίς. Όταν ήρθε η μάνα τ' απόγευμα είπε να μην τον αφήσω μοναχό καθόλου απόψε.

Η θεία η Μίνα: Δεν έχει ανάγκη αυτός. Ιφτά-ψυχους είναι. Δα μας παραχώσει όλους.

Φίλιππας: Θεία... *(Δεν ξέρει πώς να το πει)*. Θεία Μίνα, όταν πεθαίνει ο άνθρωπος βγαίνει η ψυχή του από το στόμα;

Η θεία η Μίνα: Όξου και μακριά! Αμά λου-λαμάρις! Καν τίπουτα δε βγαίνει. Ισύ είσι πιδί τώρα. Δα συλλουγιέσι τους πιθαμένους; Σκιά-χτηκίς απού βουγγάει ου Νόνης έτσι α; Σα βου-βάλλι γιρός είναι, σα βουβάλλι βουγγάει. Άντι, άντι! Κι να πεις τη μάνα σου να μη σι στέλνει μοναχό ιδώ στου Νόνη.

Φίλιππας: Η μάνα έχει πολλά στο κεφάλι της. Όλοι έχουν τις δουλειές τους. Α, τώρα θα παν στο σπίτι ψόφιοι να φαν, να κοιμηθούν...

Η θεία η Μίνα: Κι συ έχεις σκουλειό ταχά το ταχύ. Δα κάτσεις όλη νύχτα μι του Νόνη;

Φίλιππας: Θα διαβάζω. Να κοιτώ και τη φωτιά μη σβήσει... Μόνο, θεία, άμα φύγεις ύστερα, νά 'ρθω να με δώσεις ένα φυλτζανάκι λάδι για το κουκούμι. Δεν έχει εδώ άλλο. Θα το φέρει η μάνα αύριο. Εσύ είσαι, εδώ δίπλα μη πάω μέχρι το σπίτι...

Η θεία η Μίνα: Ου, κι δεν του λες τόσην ώρα; Δα συ φέρου ιγώ λάδι. Ιά δύο δρασκέλια ίμιστι.

Φίλιππας: Καλά, θεία.

(Φτιάχνει τα σκεπάσματα του γέρον. Μετά φυσάει τη φωτιά).

Η θεία η Μίνα: Εμ δε ζεσταίνει. Κρυγιάδισιν ου κιρός. Ια, κι' εγώ σα να μι ρίχνουν νιρό στου σβέρκου. Δα άρπαξα καμιά πούντα. *(Ψευτοβήχει)*. Τι συ λέγου;

Φίλιππας: Έχω τσάι ευρωπαϊκό μέσα. Να σου βράσω να πεις; Θα σου κάνει καλό.

Η θεία η Μίνα: Άμπα-μπα! Δα με φέρει ταραχή. Δεν αμπουρώ. Μη γλέπεις ισείς ίστι πιντιά.

Ιμάς τις μπάμπις μας βλάφτει. Άλλου ίνι του φάρμακου για του κρύουμα, αμά πούντου.

Φίλιππας: Σινάπι. Βάλε ένα κατάπλασμα κι' αύριο θα είσαι μια χαρά. Έτσι κάνει σ' όλους μας η μάνα.

Η θεία η Μίνα: Ισείς ίστι πιντιά. Άλλου είναι του φάρμακου για τις μπάμπις. Μη του 'πιν κι' ου συχουριμένους ου Μιμίκους ου γιατρός. Κανά-ντιό τσίπουρα πιέ και πάει του κρύουμα.

Φίλιππας: Να σου φέρω;

Η θεία η Μίνα: Έχει ου Νόνης;

Φίλιππας: Έχει ακόμα ένα μπουκάλι μεταβρασμένο. Είναι λίγο ασψύ...

Η θεία η Μίνα: Αμπρέ δεν πειράζει, ας είναι... Τι για χάξι δα του πιώ; Φάρμακου είναι. Καλό-κακό δα του υπομένου. Άντι, φέρτου.

(Ο Φίλιππας βγαίνει, η θεία Μίνα τρίβει τα χέρια της με λαχτάρα. Έρχεται πάλι ο Φίλιππας μ' ένα μπουκάλι ρακί κι' ένα ποτήρι. Βάζει για τη θεία).

Η θεία η Μίνα *(Κοιτάει το ποτήρι)*: Όλου λες;

Φίλιππας: Ε, όσο πρέπει, θεία...

Η θεία η Μίνα : Ας. Άντι κι πιραστικά μας. *(Το κατεβάζει μονορούφι)* Αμά πράμα! Κι το 'χιν χαντακουμένο ου βάρβαρους. *(Κοιτάει τον Φίλιππα)* Αμπρέ, δηλητήριο είναι αυτό; Λέλε, μι καψάλισιν τα τζιέργια! Άι, άι, δεν πειράζει. Ισί τράβα τώρα να φκιάσεις τουν τραχανά. Ιγώ δα φυλάγου τουν Νόνη.

Φίλιππας: Εντάζει θεία. Πιες κι' άλλο αν θέλεις.

Η θεία η Μίνα: Άμπα-μπα! Να μι λείπει τέτοιου φαρμάκι.

(Ο Φίλιππας φεύγει, η θεία Μίνα αδειάζει στα γρήγορα δυο τρία ποτηράκια ρακί ακόμα. Μετά κοιτάει απ' το παράθυρο τη νύχτα, φυσάει τη φωτιά, πλησιάζει τον κοιμισμένο γέρο, κάθεται δίπλα του. Μιλάει σιγανά χαϊδεύοντας τα στρωσίδια. Σ' όλη την διάρκεια του μονολόγου κατεβάζει ποτήρι-ποτήρι το ρακί).

Η θεία η Μίνα: Άι, αρά Πίππα τήρα καλά! Μη

κι συ καταφέρει ου εξαπουδώ. Ιγώ...Μάι καλά ιγώ αρχίτιρα... Μι την αρακή; Πόση αρακή αρά Πίππα; Η Νιάουστα έχει όσα μ' ένα ποτάμι αρακή, όσα μι την Αράπιτσα; Ιά ικεί στους Στουμπάνους πνίγουνταν μι τουν καμό τους οι Νιαουστινιές. Ιγώ στην αρακή, αρά Πίππα; Λέλε, δα ταμπλουθώ! Κι' συ μούτος! Κούτσουρου μουνάχου τόσα χρόνια. Κι μια πουρτουπούλα μας χουρίζει. Κι' δεν είπς μιάβλα «άι μαρή καημένη Μίνα!». Έναν λόγου καλόν. Βάρβαρι. Κι' ίσι κι ψουρουπιρίφανους. «Ιμένα κιαρατά να μι πουν κι' όχι καημένουν». Άι βόγγα τώρα μουναχός ιδώ. Απού δα σ' έβανα κατάπλασμα κι ζιστές κираmίδις κι δα 'τρουγίς κι μπουμπότα ζιστή. Δα σ' έπλικα κι σκουφούνια. Σάματι δε στα έπλιξα; Στου σιντούκι κάθουντι, ντιό ζιβγάρια τα ραγανίζει. Κι μι πιργιλούσαν κι τ' ανηψίντια μου: «Μαρή θεία, ου θειος δάχει τέσσιρα πουδάρια, σα γουμάρι;».

Φίλιππας: *(Μπαίνει σκουπίζοντας τα χέρια του σε μια πετσέτα)* Έτοιμο θεία.

Η θεία η Μίνα: Ποιο αμπρέ; Ποιο γουμάρι;

Φίλιππας: Τι γουμάρι, θεία; Έτοιμος ο τραχανάς, λέω.

Η θεία η Μίνα: Ιγώ τραχανά; Που όριζι, γιε μου. Κι πήρα κι μια φρίξη... Κατασιγίστηκα.

Φίλιππας: Γιατί θεία; Μήπως ο Νόνης...

Η θεία η Μίνα: Ου Νόνης κοιμάτι. Ια, του γυαλί...

Φίλιππας: Το ρακί;

Η θεία η Μίνα: Ναι ντε. Δεν τ' ακούμπισις καλά κι' έγυριν κι πάει του μισό. Ια απ' αυτή τη φυράδα στου κιλάρι δα χύθηκιν.

Φίλιππας: Δεν πειράζει. Εσύ νάσαι καλά.

Η θεία η Μίνα: Ιβαγγλισμένου παιδί! Άι τώρα ιγώ δα σ' αφήκου. Τάισε τουν κι' αυτόν. Δα αντιριέτι αμπρουστά μου να τουν ταίζουν σα βρέφους. Καλά να τα πάθει. Άι καληνύχτα. *(Κοινοστεύεται)* Κι δεν αλησμόνησα ας είμι κι μπάμπου. Του λάδι για την καντήλα δα σι του φέρου ιγώ. *(Φεύγει)*

(Ο Φίλιππας βγαίνει απ' το δωμάτιο, ξανάρχεται με μια κούπα αχνιστό τραχανά. Προσπαθεί να ξυπνήσει τον γέρο).

Φίλιππας: Νόνη, έλα... Νόνη να φας λίγο τραχανά, θα σου κάνει καλό... Έλα Νόνη...

(Ο γέρος δεν αντιδρά, το κεφάλι του πέφτει βαρύ ξανά στα μαξιλάρια)

Φίλιππας*(Σηκώνεται, κάνει δυο βήματα πίσω):* Πάει ο Νόνης! Θεία! Θεία Μίνα! *(Τρέχει στην πόρτα, ξαναγυρίζει, δεν τολμάει να πλησιάσει τον πεθαμένο)* Νόνη! Πάει ο Νόνης. *(Σταυροκοπιέται)* Σπίτι. Να πάω σπίτι. Να 'ρθουν να τον σηκώσουν. Εγώ δεν μπορώ μοναχός εδώ...

(Φεύγει τρέχοντας. Μια στιγμή άδεια η σκηνή. Χτυπήματα στην πόρτα του σπιτιού. Μετά πατήματα ακανόνιστα- βαρειά στη σκάλα. Εμφανίζεται η θεία Μίνα μ' ένα φλιτζάνι λάδι στο χέρι. Παραπατάει.)

Η θεία η Μίνα: Φίλιππα! Έλα του λάδι... Φίλιππα αμπρέ! Ιγώ η θεία η Μίνα ειμί... Μπα! καν κανένας. Κι' η ουζόπουρτα ανοιχτή. Κι' εγώ ρουπουτούσα. Δα ζύπναγιν ου Πίπας κι' δα τρουκουλιούνταν στις σκάλις. *(Γελάει σιγανά. Μετά πλησιάζει τον ακίνητο Νόνη. Του χαιδεύει το κεφάλι).* Κοίμου, κοίμου. Ου ύπνους θρέφει μάγουλα κι' κόλουν ξεβρακώνει. Μη σιγιέσι ιγώ ίμι ιδώ. *(Παίρνει τη μπουκάλα το ρακί, πίνει και ξαναπίνει).* Ιγώ ειμί για σένα αμπρέ! Κι τι; Οι μπάμπις, άι πάει; δεν τους τικνάει θαρρείς; Αρά σι ξέρου κι σένα. Σ' αρέσουν τα μαχόσικα. Μούνκι που μαζώχνεις τα' ανηψίντια σου ιδώ όλην ώρα. Κι' ικείνουν τουν καημένου τουν Φίλιππα... *(Φωνάζει)* Αρά Φίλιππα! Μπα! Φυβγάτους κι' αυτός. Δα πήγιν κατά τη μάνα του. Δα σκιάχτηκιν μι σένα τουν βρουκόλακα. μουνάχους νύχτα ώρα Α, ιγώ δε σκιάζουμι κιαρατόπουλο! Να αμπρέ, τώρα δα ζυγώσου, μα κουντά τα χέρια. Καν τίπουτας δε θ' απλώσεις συ τό 'κουσα, αντίχριστι! Ιά, έτσι. Οπαλάκια... *(Ξαπλώνει δίπλα στο Νόνη, σκεπάζεται)* Αρά Πίππα- Πίππα, παγουμένους ντιπ για ντιπ ίσι. Δα συ ζιστάνου ιγώ τώρα. Αρά τραβιού παρέκει... Α, μπρε. Πόσα χρόνια ίλιγα να βρεθούμι έτσι ια

μαζί...Κι' έχου μιαν αντράλα...

(Χασμουριέται. Σκουντάει ακόμα το Νόνη. Τον πετάει έξω απ' το στρώμα. Η ίδια κουκουλώνεται πάνω απ' το κεφάλι με τη βελέντζα. Το φως του καντηλιού χαμηλώνει, σβήνει. Σκοτάδι. Μια στιγμή μετά ποδοβολητά στη σκάλα. Ο Φίλιππας, κρατώντας ένα φανάρι λαδιού μπαίνει πρώτος και πίσω του δυο νεαροί μεγαλύτεροι του).

Φίλιππας: Εγώ δεν τον πιάνω. Σηκώστε τον εσείς. Εγώ τον έβρασα τον τραχανά και...

Νικηφόρος: Αυτά μας τάπες. Φέρε τώρα τη ντιζιριά να τον βάλουμε απάνω. Βάστα αρά Λάζο το φανάρι εσύ να τον φέγγεις.

(Φίλιππας κι ο Λάζος χάνονται μια στιγμή, ξανάρχονται. Φέρνουν το ξύλινο φορείο. Μετά οι δύο μεγάλοι σηκώνουν κουκουλωμένη με τη φλοκάτη την κοιμισμένη θεία Μίνα και τη βάζουν πάνω στο φορείο. Το πτώμα του Νόνη μένει καταγής στη σκοτεινή άκρη μ' ένα σεντόνι)

Λάζος: Νικηφόρε, κράτα από μπροστά εσύ. Φίλιππα φέξε να κατέβουμε. Άιντε, σιγά – σιγά. Και θεός χωρέστον το Νόνη. Μακάρι να φτάσουμε κι' εμείς στα χρόνια του.

Νικηφόρος: Αρά παιδιά, βρωμοκοπάει ρακίλα!

Φίλιππας: Η θεία η Μίνα θάριξε ρακί στη βελέντζα. Ήταν εδώ νωρίς...

Λάζος: Απουγάλια! Μη τουν τρουκουλνίσουμε σιακάτου.

(Κατεβαίνουν βαρειά τα σκαλοπάτια)

Νικηφόρος: Θυμάστε που τρουκουλνίστηκε σ' όλη τη σκάλα όταν ήρθε να πάρει τους σαρμάδες για την παρέα. Μεσάνυχτα;

(Γελούν κι' οι τρεις. Τα βήματα τους ακούγονται κάτω – κάτω στη σκάλα, η ανταύγεια από το φως του φαναριού χάνεται)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

(Σκοτεινός δρόμος της Νάουσας. Ο Φίλιππας με το φανάρι μπροστά, μετά, κρατώντας φορείο, ο Νικηφόρος κι ο Λάζος)

Λάζος: Σταθείτε να πάρουμε μια ανάσα. *(Αφήνουν το φορείο)*

Φίλιππας: Η μάνα περιμένει. Θέλει να τον αλλάξουν μη λέει ο κόσμος πως δεν τον κοιτάξαμε.

Νικηφόρος: Αρά ποιος θα πει; Θυσία έγινε η μάνα γι' αυτόν. Άντε σύρε Φίλιππα. Νικηφόρε, Λάζο, νάχει ο Νόνης το ζεστό του τα καθαρά του τα ρούχα, τα σεντόνια του, τη φωτιά του! Κι' αυτός; Κούτσουρο μονάχο. Ούτε να μας μιλήσει καλά – καλά. Όχι να πει φχαριστώ.

Φίλιππας: *(Φοβισμένος αγκαλιάζει το Νικηφόρο)* Μην τον κατηγοράς. Αμαρτία είναι. Νικηφόρε, βρουκολακιάζουν οι πεθαμένοι;

Λάζος: Άι, χαζομάρες. Οι ζωντανοί παν με τους ζωντανούς κι' οι πεθαμένοι με τους πεθαμένους – έτσι λέει η μάνα.

Φίλιππας: Μπορεί λέω... γιατί έτσι μου φάνηκε, να σα να κουνήθηκε μια στιγμή εκεί στο φορείο...

(Η πόρτα ενός σπιτιού ανοίγει, στο φωτισμένο της χώρο παρουσιάζονται δυο γυναίκες κι' ένας γέρος)

Γυναίκα Α: Ου, ου! Θειός φυλάξει! Αμπρέ τι φκιάνιτι νύχτα ώρα;

Νικηφόρος: Ο Νόνης. Πέθανε. Τον πάμε στο δικό μας σπίτι να τον αλλάξουν.

Γέρος: Ου Πίππας; Θειός σχουρέστον! Εμί δάταν κανά δυο χρόνια τρανήτηρους απ' τουν Τηλέμαχου. Ικείνους πέρσυ, ου Πίππας φέτου, αι, καλά διζίματα.

Γυναίκα Β (Στο Γέρο): Ου που να φας τη γλώσσα σου! Αυτά είναι απού θειού. Κούφια η ώρα.

(Ανοίγουν κι' άλλες πόρτες γύρω, γυναίκες, άντρες ρωτούν, μιλούν μεταξύ τους όλοι μαζί)

Φωνές: -« Μαρή τι γένιτι;».

« Στη ντιζιριά;».

« Ου, ο Νόνης! ».

- « Θεϊός σχουρέστουν».
- « Άιντι, αμπροστά του να κοιτάζει!»
- « Εμ, ήταν κι' τρανός α;»
- « Αρά τι συ λέγου όλα τα δόντια του ίχιν σου-στά!»
- « Αμπρέ για γέλια ή για κλάματα ίμιστι;»
- « Η μάνα σου καρτιράει στου σπίτι;»
- « Άι δάρθουμε κι' μεις να βουθήσουμε να τουν αλλάξει.»
- «Τα κλειδιά τάφηκιν στουν μικρό σι λέγου, στουν Φίλιππα ντε!»
- « Στου σιντούκι κύριους ίδιν. Εμ' δεν δα ίχιν κι' λίρις;»
- « Αρά παλαβός ίσι; Χρυσά δόντια ου Πίππας;»
- «Τουν κοίταζιν η καημένη μι τα δυο μάτια μά-λιστα. Άγια γυναίκα.»
- « Κι' είχιν να θρέψει κι όλα τα ουρφανά της.»
- « Μαρή χαζιά ποια θα τουν τηρούσιν; Βάρβα-ρους ήταν. Θεϊός σχουρέστουν!»

(Ακούγεται ένα βογγητό και μετά πάλι άλλο απ' το φορείο .Κοκαλώνουν όλοι σε ημικύκλιο γύρω απ' το σκεπασμένο σώμα. Πάλι το βογγητό. Η φλοκάτη ανασηκώνεται αργά – αργά. Όλοι οπι-σθοχωρούν αποσβολωμένοι. Η φλοκάτη σηκώνε-ται όρθια Και ξαφνικά η θεία η Μίνα πετάγοντας το σκέπασμά της αρχίζει να τραγουδάει με δυνατή βραχνή φωνή):

«Τί 'θελα κι σ' αγαπούσα
κι δεν κάθουμουν καλά
πήρα ζάλη στου κεφάλι...
κι μαράζι στην καρδιά»

(Κι' όλας απ' την πρώτη φωνή όλοι γύρω στρέ-φουν τις πλάτες στο αναστημένο σώμα δίχως να το καλοδοούν και με μια κραυγή γυναίκες άντρες εξαφανίζονται)

Γυναίκες – Άντρες: «Λέλε μάνα μου!»

Ένας δυο φωνάζουν: «Βοήθεια!»

Ένας δυο φωνάζουν: « Βρουκουλάκισιν!»

(Οι κραυγές « Λέλε μάνα μου» σκεπάζουν τις άλλες. Η θεία Μίνα, στο κέντρο του πανικού, στραβοπατώντας, κρατώντας πάντα τη φλοκάτη, κάνει χορευτικά πηδηματάκια επαναλαμβάνοντας το τραγούδι της

-«Τί 'θελα κι σ' αγαπούσα...»

Πόρτες κλείνουν με πάταγο, εξαφανίζονται όλοι.. Ο Φίλιππας με το φανάρι στο χέρι στέκει κοκα-λωμένος σαν άγαλμα)

Η θεία η Μίνα: « ... Κι έχου ζάλη στου κιφά-λι...» Αμπρέ! Τι φκιάνεις ιδώ; Στου δρόμου μι του φανάρι; Κι' ο Νόνης; Τουν άφηκιν μουνά-χου; Αρά σι ουμιλούν! Τι, στοιχειό ίδις; Σκιά-χτηκιν αμπρέ; Ια, να σι φουνάξου στουν αφαλό (Σκύβει στην κοιλιά του Φίλιππα και φωνάζει): Φίλιππα ! Έλα καρδιά στουν τόπου της. Έλα καρδιά στουν τόπου της. Έλα καρδιά στουν τό-που της!

Φίλιππας: Θεία, θεία Μίνα εσύ ήσουν; Θεία ο Νόνης... Ο Νόνης ο Πίππας...

Η θεία η Μίνα: Τι αμπρέ; Τι μουλώνεις;

Φίλιππας: Ο Νόνης πέθανε, θεία...

(Η θεία η Μίνα τρικλίζει πάλι, πάει παρέκει, πέφτει στα γόνατα. Τραγουδάει βραχνά, σιγανά, κομμένα):

«Τί 'θελα κι σ' αγαπούσα
κι δεν κάθουμουν καλά
κι' έχου ζάλη στου κιφάλι...»

(Μετά σφίγγει πάνω της τη φλοκάτη. Η μια κραυ-γή που βγαίνει είναι πόνος βαθύς κι απελπισίας):

«Λέλε μάνα μου».

ΑΥΛΑΙΑ

ΑΘΗΝΑ 1975

Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία

11 χρόνια αδιάλειπτης παρουσίας στην υπηρεσία της λαϊκής επιμόρφωσης

Γράφει ο Χαρίτων Τομπουλίδης
Δρ. Αστροφυσικής, Πρόεδρος Εταιρείας
Αστρονομίας και Διαστήματος Νάουσας

Η σειρά διαλέξεων «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία» έκλεισε το έτος 2011 έντεκα χρόνια αδιάλειπτης παρουσίας στο χώρο της Εστίας Μουσών της Νάουσας. Τριάντα τρεις έλληνες καθηγητές πανεπιστημίου, ερευνητές αλλά και δημοσιογράφοι από όλο τον κόσμο κάλυψαν επίκαιρα θέματα επιστημονικού περιεχομένου με τις 53 εισηγήσεις τους για την ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας. Οι ομιλίες διοργανώνονται από την Εταιρεία Αστρονομίας και Διαστήματος Βόλου παράρτημα Νάουσας σε συνεργασία με την ΚΕΛΗΠΟΝ κάθε τελευταίο Σάββατο του μήνα. Το ακροατήριο ποικίλει σε ηλικία και εκπαίδευση και συμμετέχει ενεργά στις συζητήσεις που ακολουθούν μετά από κάθε εισήγηση. Η αγαστή αυτή συνεργασία των πολιτιστικών συλλόγων μικρών πόλεων, όπως η πληττόμενη από ανεργία Νάουσα, με τους τοπικούς ερασιτεχνικούς συλλόγους συμβάλλουν τα μέγιστα στη σωστή ενημέρωση του κοινού και αποτελούν βασικό παράγοντα στην λαϊκή επιμόρφωση, κάτι που φαίνεται και από τον μέσο όρο των 100 ακροατών που υπάρχουν σε κάθε ομιλία στα 11 αυτά χρόνια παρουσίας της σειράς «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία» στη Νάουσα. Αποτελούν επίσης χώρο έμπνευσης για τη νεολαία. Τα επιτυχή αποτελέσματα σε πανελλήνιους διαγωνισμούς αστρονομίας νέων επιβεβαιώνουν τη συμβολή των ομιλιών αυτών και σαν πηγές έμπνευσης και εξέλιξης των νέων της επαρχίας.

Το προοίμιο της σειράς

Η εποχή που ζούμε χαρακτηρίζεται από τη ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη και την παγκοσμιοποίηση. Αυτό έχει θετικά και αρνητικά επακόλουθα για τις μικρές κοινωνίες των επαρχιακών πόλεων. Ένα από τα θετικά στοιχεία είναι η έγκαιρη και εύκολη πρόσβαση στην πληροφορία και ένα από τα αρνητικά η ανεργία και τα επακόλουθα της. Μια ανθούσα βιομηχανική και γεωργική συγχρόνως πόλη σαν τη Νάουσα κατάληξε τις ημέρες μας να είναι συνώνυμο της ανεργίας. Μια από τις πρώτες βιομηχανικές πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με υφαντουργικές μονάδες από τη δεκαετία του 1870 που μεγαλουργούσε στο χώρο της κλωστοϋφαντουργίας, κατάντησε στα τέλη του 20^{ου} αιώνα να παρουσιάζει ανεργία της τάξης του 50%. Παράλληλα η πρόσβαση στο διαδίκτυο άνοιξε διάπλατα την ανεξέλικτη

πληθώρα της πληροφορίας. Η έφεση των κατοίκων της Νάουσας για τη σωστή πληροφόρηση

και η δυνατότητα για τη νεολαία να προσφύγει συγχρόνως σε εναλλακτικές πηγές γνώσης και διασκέδασης κυρίως τα Σαββατοκύριακα, έφερε τη γέννηση της σειράς των διαλέξεων με τίτλο «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία».

Η αφορμή ήταν ο ερχομός της νέας χιλιετίας. Γιατί νέα χιλιετία και ως προς τι; Νέα χιλιετία για τους χριστιανούς της υφηλίου. Πέρασαν πραγματικά χίλια χρόνια από τη γέννηση του Χριστού ή λιγότερα ή περισσότερα; Υπήρξε ο Χριστός σαν ιστορικό πρόσωπο και ποιες είναι οι πηγές που μπορούν να χαρακτηριστούν ως ιστορικές και στις οποίες πρέπει να προστρέξουμε; Τι ήταν το άστρο της Βηθλεέμ; Ήταν ιστορικό γεγονός ή μεταφορική έννοια; Και έτσι ήρθε η πρώτη ομιλία της σειράς με θέμα «Το άστρο της Βηθλεέμ» και εισηγητή τον διδάκτορα αστροφυσικής του πανεπιστημίου της Στοκχόλμης Χαρίτωνα Τομπουλίδη, που είναι και ο συντονιστής και δημιουργός αυτής της σειράς διαλέξεων. Ακολούθησαν μετά αδιαλείπτως για έντεκα χρόνια μέχρι τώρα, άλλες 52 εισηγήσεις επιστημόνων, καθηγητών πανεπιστημίων και άλλων εκπαιδευτικών οργανισμών, ερευνητών, συγγραφέων και δημοσιογράφων επιστημονικών άρθρων. Έντεκα χρόνια για μια σειρά εισηγήσεων που άπτονται άμεσα με την επιστήμη και τον άνθρωπο σε μια πόλη επαρχιακή των 21 000 κατοίκων και ανεργία που φτάνει τα 50%, από το 1987 που έκλεισαν τα πρώτα εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας και απολύθηκαν 3 000 εργάτες, μέχρι σήμερα.

Η μορφή των εισηγήσεων, το περιεχόμενό τους, οι εισηγητές και οι εισηγήτριες.

Η σειρά των διαλέξεων «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία» διοργανώνεται από την Εταιρεία Αστρονομίας και Διαστήματος Νάουσας, Παράρτημα Βόλου, σε συνεργασία

με την Κοινωφελή Επιχείρηση Πολιτισμού Νάουσας (ΚΕΔΗΠΟΝ) και κατ' επέκταση το Δήμο Νάουσας. Οι ομιλίες πραγματοποιούνται κάθε τελευταίο Σάββατο των μηνών από τον Οκτώβρη μέχρι τον Μάη και ώρα 20:00 στη μεγάλη αίθουσα των συναυλιών της Εστίας Μουσών Νάουσας, που παραχωρεί αφιλοκερδώς ο Δήμος Νάουσας και είναι ελεύθερη για το κοινό. Οι εισηγητές επιλέγονται καταλλήλως από τον Πρόεδρο της Εταιρείας Αστρονομίας και Διαστήματος. Η Εταιρεία Αστρονομίας και Διαστήματος με τη σειρά της, διαφημίζει και παρουσιάζει τους εισηγητές με κείμενα και φωτογραφίες στην ιστοσελίδα της www.astronaoussa.webs.com και στο περιοδικό της ΟΥΡΑΝΟΣ. Οι εισηγήσεις διαρκούν συνήθως από 45 λεπτά έως μία ώρα και ακολουθεί συζήτηση και ερωτήσεις του κοινού στον εισηγητή που συντονίζει ο υπεύθυνος της σειράς.

Η θεματολογία των εισηγήσεων επιλέγεται από τον υπεύθυνο της σειράς αυτής σε συνεργασία με τους εισηγητές. Τα βασικά κριτήρια επιλογής είναι η επικαιρότητα των θεμάτων και η εξειδίκευση του ομιλητή. Υπήρχαν περιπτώσεις όπου όλη η σειρά των ομιλιών ήταν αφιερωμένη σε κάποιο

επετειακό γεγονός. Αυτό έγινε τις περιόδους 2005-2006 και 2006-2007 καθώς και το έτος 2009, όπου οι σειρές των εισηγήσεων αφιερώθηκαν σε επετειακά γεγονότα. Η πρώτη στα 100 χρόνια από τις πέντε δημοσιεύσεις του Άλμπερτ Αϊνστάιν που άλλαξαν τη ροή της επιστήμης και η δεύτερη στα 50 χρόνια από την εκτόξευση του Σπούτνικ 1 που έφερε την αρχή της διαστημικής εποχής και την περαιτέρω γνώση του ηλιακού μας συστήματος. (Βλέπε Πίνακα 1)

Οι εισηγήσεις του έτους 2009, παγκοσμίως έτους αστρονομίας όπως καθιερώθηκε από την UNESCO, ήταν έτσι προσαρμοσμένες ώστε να ξεκινούν από την αρχαία Ελλάδα, να περνούν στην αστρονομία του Βυζαντίου και να καταλήγουν στις ημέρες μας με την εισήγηση «Από τον Γαλιλαίο Γαλιλέι στον Στίβεν Χόκινγκ: 400 χρόνια αστρονομίας». (Βλέπε Πίνακα 1) Πανηγυρικό χαρακτήρα είχε η ομιλία του καθηγητή του Α.Π.Θ. Γιάννη Σεираδάκη στις 2/5 /2009 που έγινε σε συνεργασία με την ΕΛ.ΑΣ.ΕΤ. και το

τμήμα ζωγραφικής νέων της ΚΕΔΗΠΟΝ στην αίθουσα συνεδριάσεων της σχολής Αριστοτέλη στη Νάουσα, με έκθεση ζωγραφικής των παιδιών στην αίθουσα του Πολιτιστικού Ομίλου του Δήμου Αγίου Παύλου στο Μακροχώρι Ημαθίας τον Ιούνιο και Ιούλιο του ίδιου έτους.

Προσπάθεια γίνονταν κάθε φορά να υπάρχει και μία γυναίκα σε κάθε περίοδο και σε ελάχιστες φορές και δύο εισηγητές, όταν αυτό κρίνονταν αναγκαίο.

Τηρούνταν απαρέγκλιτα ο χρόνος και ο χώρος της παρουσίασης των εισηγήσεων, για να καθιερωθεί η σειρά στη συνείδηση του κόσμου σαν ένας πολιτιστικός θεσμός, πράγμα που επετεύχθη.

Στον Πίνακα 1 δίνονται όλες οι εισηγήσεις και τα ονόματα των εισηγητών κατά περίοδο και ημερομηνία τέλεσης της κάθε εισήγησης.

Πίνακας 1
Αστέρια και Άνθρωποι
στη Νέα Χιλιετία

Περίοδος 2000-20001

20/12/2000	Το Άστρο της Βηθλεέμ	Χαρίτων Τομπουλίδης
27/01/2001	Η δημιουργία της Σελήνης και οι επιδράσεις της στη Γη	Σταύρος Αυγολούπης
03/03/2001	Εξέλιξη των Ιδεών της Φυσικής. Ύπαρξη εξωγήινων πολιτισμών	Γιάννης Μυλωνάς
31/03/2001	Ατμόσφαιρες / Ατμοσφαιρικά φαινόμενα	Θεόδωρος Καρακώστας, Χαρίτων Τομπουλίδης
28/04/2001	Αρχαιολογία / Αστρονομικές μέθοδοι στην αρχαιολογική έρευνα	Μάρω Παπαθανασίου
26/05/2001	Χάος και κοσμικές καταστροφές	Χάρης Βάρβογλης

λ

Περίοδος 2001-2002

24/11/2001	Η εκπαίδευση στις εγκαταστάσεις της NASA στο Χάντσβιλ της Αλαμπάμα	Χαρίτων Τομπουλίδης
26/01/2002	Γαλαξίες.. Τα νησιά του Σύμπαντος με το τηλεσκόπιο του Hubble	Λουκάς Ζαχείλας
23/02/2002	Γεωλογική σύζευξη και διαστημικός καιρός	Αναστασία Μεταλλινού
30/03/2002	Μετεωρολογικά και κλιματολογικά θέματα αιχμής	Θεόδωρος Καρακώστας
27/04/2002	Αστρονομικά στοιχεία στην Ιλιάδα του Ομήρου καταγραμμένα με μια σύγχρονη ματιά	Κώστας Μαυρομαμάτης
25/05/2002	Εξωγήινοι πολιτισμοί	Διονύσης Σιμόπουλος

Περίοδος 2002-2003

30/11/2002	Αστρικά πτώματα	Γιάννης Σειραδάκης
28/12/2002	Τα ζώδια, οι αστερισμοί και ο καζαμιάς από επιστημονική σκοπιά	Χαρίτων Τομπουλίδης
23/01/2003	Ηλιοφεγγαρογένετα – Οι παλίρροιες σαν προάγγελος σεισμών	Γιάννης Τσατσαράγγος
22/02/2003	Πεμπτουσία, η Πέμπτη δύναμη του Σύμπαντος	Χάρης Βάρβογλης
29/03/2003	Η έννοια του χρόνου – Από τον υποκειμενικό χρόνο στο χρόνο της Θεωρίας της Σχετικότητας	Μάρκος Λιάμος
10/05/2003	Το χρονικό του Άρη	Αλέξης Πετίδης

4ος ΚΥΚΛΟΣ

ΕΣΤΙΑ ΜΟΥΣΩΝ

Περίοδος 2003-2004

13/12/2003	Είμαστε Αρειανοί; Η ζωή στον Πλανήτη Άρη. Οι αποστολές των NASA, ESA	Χαρίτων Τομπουλίδης
31/01/2004	Η αστροφωτογράφιση. Παρατηρήσεις της ηλιακής δραστηριότητας των τελευταίων μηνών	Αριστείδης Βούλγαρης
28/02/2004	Το Εθνικό Αστεροσκοπείο Εύδοξος. Νέες προοπτικές για τη νεολαία	Νίκος Σολωμός
27/03/2004	Κοσμικά τέρατα στα κέντρα των γαλαξιών	Ελένη Χατζηχρήστου
24/04/2004	Η θέση της Γης μέσα στο χώρο και στο χρόνο και οι επισκέψεις εξωγήινων	Χαρίτων Τομπουλίδης

Περίοδος 2004-2005

27/11/2004	Υπερμεγέθεις μαύρες τρύπες στο Σύμπαν: Κβάζαρς, Μπλέιζαρς και Ραδιογαλαξίες	Ελένη Χατζηχρήστου
29/01/2005	Τα διαστημόπλοια Γαλιλαίος, Κασίνι, Χόιχενς και η έρευνα των μεγάλων πλανητών	Χαρίτων Τομπουλίδης
26/02/2005	Μετεωρολογικά και κλιματολογικά θέματα αιχμής	Θεόδωρος Καρακώστας
24/04/2004	Η θέση της Γης μας μέσα στο Σύμπαν	Σταύρος Αυγολούπης

Περίοδος 2005-2006

26/11/2005	Η ζωή και το έργο του Άλμπερτ Αϊνστάιν	Χαρίτων Τομπουλίδης
28/01/2006	Κύματα βαρύτητας, ένα νέο παράθυρο στο Σύμπαν	Κώστας Κόκκοτας
25/02/2006	Πόσο κοστίζει ένα γραμμάριο φωτός;	Κώστας Ζώκος
08/04/2006	Το Σύμπαν στις Ακτίνες Χ	Νίκος Στεργιούλας

Περίοδος 2006-2007

25/11/2006	Πλούτων: Άρχων στο βασίλειο των νάνων πλανητών	Χαρίτων Τομπουλίδης
27/01/2007	Ο μηχανισμός των Αντικυθήρων	Γιάννης Σειραδάκης
24/02/2007	Το κυνήγι των πλανητών	Βλάσσης Πετούσης
31/03/2007	Το νέο ηλιακό σύστημα: Πενήντα χρόνια μετά τον Σπούτνικ 1	Σταμάτης Κριμιζής
28/04/2007	«Κόκκινο Φεγγάρι», το άκρως απόρρητο σοβιετικό διαστημικό πρόγραμμα με θέμα την κατάκτηση της Σελήνης	Θανάσης Βέμπος

Περίοδος 2007-2008

24/11/2007	Τα αστρονομικά στοιχεία του Ομήρου και η μυστική Ιλιάδα του	Χαρίτων Τομπουλίδης
26/01/2008	Η Αθέατη Ύλη και η Αθέατη Ενέργεια του Σύμπαντος	Γιάννης Γούναρης
26/02/2008	Ουρανογραφία, η Ιστορία και η Μυθολογία των Αστερισμών	Χαρίτων Τομπουλίδης
29/03/2008	Επιστήμες της φύσης, υλισμός και διαλεκτική	Ευτύχης Μπιτσάκης

Περίοδος 2008-2009

29/11/2008	Ένα ταξίδι στο CERN, ένα ταξίδι στο Κέντρο της Επιστήμης	Κώστας Ζώκος / Εμμανουήλ Πάσχος
31/01/2009	Οι νεότερες ανακαλύψεις για το Μηχανισμό των Αντικυθήρων	Μάνος Ρουμελιώτης
07/03/2009	Η Αστρονομία στο Βυζάντιο	Εμμανουήλ Πάσχος
29/03/2009	Η παρατήρηση της Γης από το Διάστημα	Ελένη Χατζηχρήστου
02/05/2009	Μέρα-Νύχτα. Χειμώνας – Καλοκαίρι	Γιάννης Σειραδάκης

Περίοδος 2009-2010

31/10/2009	Από τον Γαλιλαίο Γαλιλέι στον Στίβεν Χόκινγκ. 400 χρόνια αστρονομίας	Χαρίτων Τομπουλίδης
29/11/2009	Τα εκπαιδευτικά προγράμματα της NASA. Προσωπική εμπειρία από το Space Camp, στο Huntsville, Alabama	Μαρία Κρικέλη/ Χαρίτων Τομπουλίδης
31/01/2010	Ο πλανήτης Γη: 4.5 δισεκατομμύρια χρόνια εξέλιξη	Νίκος Κύρου
27/02/2010	Αστρονομία, αστρολογία. Επιστήμη, παραεπιστήμη	Πολυχρόνης Καραγκιοζίδης
27/03/2010	Η Ιστορία του Σύμπαντος: Το δικαίωμα του ανθρώπου να γνωρίζει τα μυστικά της δημιουργίας και της εξέλιξης του Σύμπαντος	Χρήστος Ξενάκης
27/04/2010	Οι Υπερχορδές και η «δομική μουσική» του Σύμπαντος	Διονύσιος Βαβουγιός

Περίοδος 2010-2011

30/10/2010	Ότι λάμπει δεν είναι αστέρι	Χαρίτων Τομπουλίδης
27/11/2010	Ολική έκλειψη ηλίου 11 Ιουλίου 2010. Αποστολή στο Νησί του Πάσχα	Αριστείδης Βούλγαρης
29/01/2011	Φυσική κοσμολογία. Ιστορική εξέλιξη και τρέχοντα ζητήματα	Ευάγγελος Χωροπανίτης
26/02/2011	Το Σύμπαν του Αϊνστάιν	Κώστας Κόκκοτας
26/03/2011	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαστήματος (ESA). Η Πύλη της Ευρώπης στο Διάστημα και στις δορυφορικές τηλεπικοινωνίες	Βασίλειος Καπινάς

Από τον Πίνακα 1 προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Στα έντεκα χρόνια λειτουργίας του θεσμού αυτού, πραγματοποιήθηκαν 53 ομιλίες. Τρεις μόνο αναβλήθηκαν (στις 31/3/2001, 30/3/2002 και 29/3/2008. Βλέπε Πίνακα 1) γιατί υπήρχε κώλυμα με τους ομιλητές.

2. Από τους εισηγητές 15 ήταν καθηγητές πανεπιστημίων, 18 ερευνητές επιστήμονες, 9 καθηγητές άλλων εκπαιδευτικών οργάνων, 2 Ομοτι-

μοι καθηγητές πανεπιστημίων, 3 σύμβουλοι εκπαίδευσης, 16 συγγραφείς, 2 δημοσιογράφοι, 3 τεχνικοί επιστημονικών οργάνων και ερευνητές, ένας διευθυντής Πλανηταρίου, 2 Ακαδημαϊκοί, 2 μουσικοί, και δύο σπουδαστές πανεπιστημίου.

3. Από τους εισηγητές 30 ήταν άρρενες και 4 θήλεις.

4. Στον Πίνακα 2 δίνονται τα θέματα που θίχτηκαν στα έντεκα χρόνια της σειράς «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία» κατά κατηγορίες.

Πίνακας 2

Θέματα που θίχτηκαν στα 11 χρόνια της σειράς διαλέξεων «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία» κατά κατηγορία και αριθμό.	
Φιλοσοφικά	16
Αρχαιοαστρονομία/ Ιστορία	15
Κοσμολογία	12
Γη – Σελήνη	9
Διαστημική	9
Αστέρες (Δομή- Εξέλιξη)	8
Ηλιακό Σύστημα	
Αστροφωτογραφία/Όργανα Παρατήρησης	6
Γαλαξίες	4
Θεωρίες Σχετικότητας	4
Ήλιος	3
Εξωγήινη νοημοσύνη	3
Αστρολογία vs Αστρονομία	2

ΑΣΤΕΡΙΑ & ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ομιλία “Το Σύμπαν του Αϊνστάιν”

κ. ΚΟΚΚΟΤΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

11ος ΚΥΚΛΟΣ

ΕΣΤΙΑ ΜΟΥΣΩΝ

26 / 2 / 2010

Συμπεράσματα

Στα έντεκα χρόνια ύπαρξης της σειράς των ομιλιών «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία», η σειρά:

1ον) Έχει καθιερωθεί σαν βασικός θεσμός λαϊκής επιμόρφωσης στον χώρο των επιστημών για την μικρή επαρχιακή πόλη της Νάουσας. Έχει συμβάλλει τα μέγιστα στην υπεύθυνη γνώση για τους κατοίκους της πόλης και όξυνε το κριτήριό τους σε ότι αφορά την ανεξέλεγκτη τοποθέτηση διαφόρων «ιδικών» που παρουσιάζονται στα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης. Συνέβαλε με τον τρόπο αυτό και στην καταπολέμηση πολλών δεισιδαιμονιών και καταστροφολογιών που μας κατατρέχουν καθημερινά.

2ον) Λειτουργεί σαν χώρος έμπνευσης και συνάθροισης για τους μαθητές των Λυκείων, τους φοιτητές και τους εφήβους γενικά της περιοχής.

Αυτό διαφαίνεται και από τα αποτελέσματα των μαθητών της πόλης στους Πανελληνίους Διαγωνισμούς Αστρονομίας που διοργανώνει η μητρική Εταιρεία Αστρονομίας και Διαστήματος Βόλου. Ελάχιστες είναι οι πόλεις, σε πανελλαδική κλίμακα που έχουν τόσους πολλούς βραβευμένους μαθητές στα 16 χρόνια που διοργανώνονται, όσο η Νάουσα.

3ον) Τα τελευταία χρόνια συγκεντρώνει ακόμη και τη μαθητιώσα νεολαία των Δημοτικών και των Γυμνασίων της περιοχής και συνέβαλε ίσως στο γεγονός η πρωτεύουσα στους δύο Πανελλαδικούς Διαγωνισμούς Αστρονομίας που διεξήχθησαν, να είναι από την Βέροια.

4ον) Έχει συμβάλλει με την παρουσία της τα μέγιστα στην άνθηση της αστρονομίας στην πόλη. Αυτό διαφαίνεται από το ότι το μάθημα της Αστρονομίας-που δυστυχώς η κυβέρνηση αυτή εξοβελίζει από τα λύκεια από τη νέα σχολική χρονιά 2011-2012 - επιλέγονταν όλα τα χρόνια της λειτουργίας της Μεταρρύθμισης Αρσένη από

μαθητές των Λυκείων της πόλης Νάουσας. Το ότι η πόλη της Νάουσας επελέγη σαν μία από τις τρεις επαρχιακές πόλεις όπου μέλη της ΕΛ.ΑΣ. ΕΤ. παρουσίασαν το Παγκόσμιο Έτος Αστρονομίας σε εκδήλωσή τους (εκδήλωση 2/5/2009, βλέπε Πίνακα 1) είναι μια ακόμη ένδειξη για το γεγονός αυτό. Η παρουσία πολλών τηλεσκοπίων στην πόλη μας κατά τη διοργάνωση αστροβραδίων (βλέπε www.astronaoussa.webs.com) είναι ακόμη ένα στοιχείο που επιβεβαιώνει την άνθηση της αστρονομίας στη Νάουσα. Υπάρχουν ακόμη και σκέψεις ο Δήμος της Νάουσας να παραχωρήσει χώρο για την ανέγερση ενός αστεροσκοπείου που ίσως συμβάλει στην αύξηση του τουρισμού προς την σε μεγάλο βαθμό πληγείσα από την ανεργία Νάουσα.

5ον) Προσφέρει μια δημιουργική μορφή διασκέδασης το βράδυ του Σαββάτου για όλες τις ηλικίες και ο κόσμος το εκτιμά αυτό. Μέσος όρος συμμετοχής στις εισηγήσεις της σειράς είναι τα εκατό άτομα, ένας πολύ αξιόλογος αριθμός, αν σκεφτούμε ότι ο πληθυσμός της Νάουσας είναι 21 000 κάτοικοι. Από το ακροατήριο το 50% είναι νέοι, ένα απίστευτα μεγάλο νούμερο για Σάββατο βράδυ.

6ον) Προβάλλει τον χώρο της Εστίας Μουσών Νάουσας σαν δημιουργικό χώρο πολιτισμού και με την πραγματοποίηση των εισηγήσεων στη μεγάλη αίθουσα συναυλιών αλλά και με τις δύο εκθέσεις φωτογραφίας που έγιναν στο φουαγιέ (Ιανουάριος 2004 και Οκτώβρης 2010), η δεύτερη από τις οποίες διήρκεσε δύο μήνες με αφορμή τη συμπλήρωση δεκαετίας από την λειτουργίας του θεσμού «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία».

Επίλογος

Στις ημέρες αυτές της πτώσης των αξιών, των περικοπών σε όλους τους τομείς, στη φθίνουσα πορεία των γνωστικών αντικειμένων, παρά την αύξουσα πορεία της πληροφορικής και της εξειδίκευσης, οι σειρές διαλέξεων, εισηγήσεων, της μορφής «Αστέρια και Άνθρωποι στη Νέα Χιλιετία» είναι οάσεις, πηγές υπεύθυνης γνώσης και ενημέρωσης, πηγές έμπνευσης και χώροι στους

οποίους συναθροίζονται άτομα που διψούν για ανόρθωση του ηθικού τους και ικανοποίησης των γνωστικών αναγκών τους. Με ελάχιστα έξοδα οι τοπικές κοινωνίες μπορούν να προσφέρουν πάρα πολλά στους κατοίκους της περιοχής τους. Εξαιρέτοι επιστήμονες και παιδαγωγοί πέρασαν από τη μικρή πόλη της Νάουσας και με τις εισηγήσεις τους έδειξαν στο κοινό πως με τις έρευνές τους παράγουν γνώση και με τον τρόπο αυτό στην κυριολεξία ανύψωσαν το επίπεδο των κατοίκων σε αστρονομικά ύψη. Με τον τρόπο τους έκαναν συνείδηση στον ακροατή ότι κάθε τελευταίο Σάββατο των μηνών Οκτωβρίου-Μαΐου μπορούν να προσέρχονται στην Εστία Μουσών της Νάουσας μαζί με τα παιδιά και τους νέους και να δρέπουν γνώση επιστημονική και φιλοσοφική για τρέχοντα θέματα της επιστήμης. Εισηγήσεις σαν αυτές πρέπει να συνεχίσουν να λειτουργούν σαν πηγές γνώσεις στις δύσκολες αυτές ημέρες που περνά η κοινωνία μας.

Πηγές

1.ΟΥΡΑΝΟΣ: Στα αρχεία του περιοδικού και στα τεύχη των ετών από το 2000 μέχρι το 2011 υπάρχουν πολλά άρθρα και φωτογραφίες από τις εισηγήσεις της σειράς.

2.ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΝΕΑ, ΝΕΟΙ ΚΑΙΡΟΙ, ΦΩΝΗ ΝΑΟΥΣΗΣ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ: Στα αρχεία των τοπικών εφημερίδων της Νάουσας και της Βέροιας από τα έτη 2000 μέχρι σήμερα υπάρχουν πολλά άρθρα και φωτογραφίες από τις εισηγήσεις της σειράς.

3.www.astronaoussa.webs.com: Στην ιστοσελίδα της Εταιρείας Αστρονομίας και Διαστήματος Νάουσας υπάρχουν πολλές αναφορές και φωτογραφίες από τις εισηγήσεις της σειράς.

tomboulides@gmail.com

Μια ενδιαφέρουσα πρόταση

Από τον παλιό συνεργάτη και φίλο του περιοδικού μας Γιάννη Καρατσιώλη λάβαμε την παρακάτω επιστολή με την ενδιαφέρουσα πρόταση για την ανάληψη πρωτοβουλίας για έρευνα σχετική με τον Αναστάσιο Μιχαήλ τον Λόγιο, που αξίζει τον κόπο να την σκεφτούμε σοβαρά:

Βέροια 12-8-2011

Αγαπητέ Αλέκο

Μόλις έλαβα το καινούριο τεύχος της «Νιάουστας» και στην τελευταία σελίδα (42) διάβασα ένα μικρό σημείωμα για τον Αναστάσιο Μιχαήλ τον Λόγιο, του οποίου την επωνυμία φέρει η Πολιτιστική μας Εταιρεία, καθώς και οδός στην πόλη μας.

Ο Αναστάσιος Μιχαήλ ήταν η μεγαλύτερη πνευματική φυσιογνωμία της Νάουσας και μια από τις μεγαλύτερες πανελλήνια, συνδεδεμένος και με τον Διαφωτισμό. Δεν υπάρχει Έλληνας ιστορικός του 19^{ου} αιώνα που να μην αναφέρεται σ' αυτόν (Σάθας, Ζαβίρας, Δημαράς και νεότεροι Κορδάτος, Βακαλόπουλος κ.π.ά.). Να συμπληρώσω ότι στη «Νιάουστα» έγραψε σχετικά ο φιλόλογος Κώστας Σπορέλας ενδιαφέρον άρθρο στο τεύχος αρ. 13 του έτους 1980, για τη δράση του στη Ρωσία.

Προ ετών ο ιστορικός Γιώργος Χιονίδης έδωσε στον Πέτρο Δεινόπουλο (με την ευκαιρία μιας επετείου της «Φωνής της Ναούσης»)

πολυσέλιδο άρθρο, μάλλον Ούγγρου ερευνητή, στα γερμανικά, σχετικά με τον Αναστάσιο, για αξιοποίηση –μετάφραση– δημοσίευση, αλλά δυστυχώς δεν γνωρίζουμε τι απέγινε.

Προτείνω, με την αιγίδα της Εταιρείας μας (που δικαίως φέρει το όνομα του άξιου αυτού τέκνου της Νάουσας), ένας από τους τόσους σήμερα φιλόλογους της πόλης να ενισχυθεί οικονομικά από τον Δήμο μας για να εκπονήσει διδακτορική διατριβή για τον Αναστάσιο Μιχαήλ, επισκεπτόμενος Βερολίνο, Άμστερνταμ, Μόσχα, Αγ. Πετρούπολη και όπου αλλού δραστηριοποιήθηκε. Το αρχειακό υλικό υπάρχει και γλωσσομαθείς συμπολίτες επίσης.

Όποιος το τολμήσει (θέλω να ελπίζω η Εταιρεία μας και ο Δήμος Νάουσας) θα αφήσει ανεξίτηλη τη σφραγίδα του στην τοπική μας ιστορία.

Φιλικά

Γιάννης Καρατσιώλης

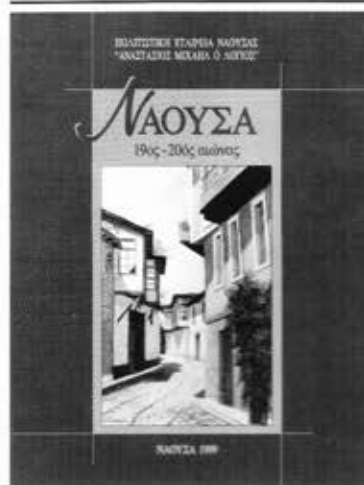
.Γεωπόνος

*...βιβλία που δεν πρέπει να λείπουν από
την βιβλιοθήκη σας*

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ
ΤΗΣ ΤΟ 1822
(ΚΑΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Δ. ΠΛΑΤΑΡΙΔΟΥ)

Σελ. 270, τιμή 20€

ΝΑΟΥΣΑ, 19ος-20ος αι.

Συλλογικό έργο που παρουσιάζει πτυχές της ιστορίας της
πόλης μετά την καταστροφή της το 1822 και μέχρι τον Β'
Παγκόσμιο πόλεμο

Σελ. 414, τιμή 25 € (χαρτόδ.) & 30 € (πανόδ.)

ΚΩΣΤΑ ΛΑΠΑΒΙΤΣΑ (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)
ΙΣΧΝΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ
Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΣΤΕΡΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Το βιβλίο αποτελεί συλλογή επιστημονικών μελετών που αφορούν
στην ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.
Επίκεντρο του ενδιαφέροντος είναι η περιοχή της Μακεδονίας και
κυρίως η πόλη της Νάουσας που έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην καπι-
ταλιστική ανάπτυξη.

Σελ. 260, τιμή 20 €

ΔΙΑΘΕΣΗ: Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας Δημοτική βιβλιοθήκη τηλ. 23320 24102
Αλέξανδρος Οικονόμου τηλ. 23320 29380
Αποστέλλονται και με αντικαταβολή

